

Skuld, skatt och klimaträttvisa

Sveriges roll inför FN:s konferens
om utvecklingsfinansiering

© Act Svenska kyrkan 2025

Artikelnummer: SK25105

Omslagsbild: Magnus Aronson/Ikon

Produktion: NewNormal

Act Svenska kyrkan är Svenska kyrkans internationella bistånds- och utvecklingsverksamhet. Tillsammans med andra kyrkor, organisationer och frivilliga arbetar Act Svenska kyrkan långsiktigt mot fattigdom, förtryck och orättvisor och agerar snabbt vid katastrofer. Tack vare lokala samarbeten är arbetet effektivt och handlingskraftigt.

svenskakyrkan.se/act

Innehåll

Sammanfattning och rekommendationer	4
1. Inledning.....	8
2. Investera i utveckling: social trygghet och klimatåtgärder	10
Social trygghet och hälsa.....	10
Klimatåtgärder	12
3. Sveriges politik: What's in it for Sweden?	15
Geopolitik och nya förutsättningar för internationellt samarbete.....	16
4. Skulder	18
Så uppkom den nya skuldkrisen.....	18
Så allvarlig är krisen	19
Skuldhantering – en fråga om att dela risker.....	21
Förebygg och hantera ohållbara skuldbördor	25
Sverige och skuldkrisen.....	28
5. Skatter.....	30
Skattekonkurrens och olika former av skatteflykt.....	30
Internationellt skattesamarbete – OECD och FN.....	31
Sverige och det internationella skattesamarbetet	32
6. Nyttänkande för ett bistånd i kris	35
Gemensamma investeringar för en hållbar värld	35
Slutnoter: kommentarer och referenser.....	37

Sammanfattning och rekommendationer

Rapporten ger en översikt över den internationella diskussionen om skulder och skattesamarbete, två av de centrala frågorna på agendan för FN:s fjärde konferens om utvecklingsfinansiering, *Financing for Development* (FfD4), i juni 2025.

Sveriges positioner i internationella diskussioner om skattesamarbete och skuldhantering har i stora drag legat fast under lång tid, oavsett regering. Det kan nu vara läge att ompröva politiken. I det nuvarande geopolitiska läget har Sverige och EU anledning att stärka relationerna med låg- och medelinkomstländer i Afrika, Asien och Latinamerika och ta deras förslag inför FfD4 på stort allvar.

Skulder

Mer än 50 länder befinner sig idag i en skuldkris, och många fler har allvarliga problem. En större andel av ländernas statsbudgetar går till skuldbetalningar nu än under skuldkrisen i slutet av 1900-talet. Sammantaget lägger låg- och medelinkomstländer mer pengar på skuldbetalningar än på utbildning, hälsa och social trygghet – sammanlagt. I genomsnitt går hälften av staternas utgifter i låg- och medelinkomstländer till skuldbetalningar, medan motsvarande siffra i afrikanska länder är nästan 55 procent.

Skuldkrisen och klimatkrisen är nära sammanlänkade och förstärker varandra i en ond cirkel: extrema väderhändelser påverkar länders behov av att låna pengar och deras förmåga att betala tillbaka lån, och skuldkrisen tvingar länder att minska sina offentliga utgifter, inklusive klimatåtgärder. Dessutom ges större delen av allt klimatstöd i form av lån som riskerar att förvärra skuldkrisen.

På internationell nivå saknas procedurer för att sanera ohållbara skulder som gör att ansvar och risker delas mellan långgivare och låntagare så som sker inom länder. Dagens initiativ, som *Common Framework for Debt Treatment* (CF) och *Global Sovereign Debt Roundtable* (GSDR), domineras av långgivare med egna intressen. Hittills kan resultatet av initiativen sammanfattas med "för lite för sent" – de ger för små skuldlättnader och är för långsamma.

En stor del av skulderna är till privata banker samt länder som Kina och Saudiarabien. Privata banker måste inte delta i förhandlingar om skuldnedskrivningar och hålls därmed inte ansvariga för de risker de tagit. I praktiken bär därför de skuldtungda länderna nästan hela ansvaret, och de fortsätter att betala av på sina lån, trots att detta sker på bekostnad av möjligheterna till ekonomisk utveckling och att nå de globala målen.

Tre globala kreditvärderingsinstitut har stort inflytande över hur hög ränta olika länder behöver betala. Deras värderingar gynnar systematiskt aktörer i det egna landet och missgynnar utvecklingsländer, särskilt i Afrika. Colombia är ett exempel

på kreditvärderingsinstitutens inflytande. Regeringen vill minska det stora beroendet av export av fossila bränslen och öka exporten på andra områden, men den nya politiken har straffats med att landets kreditvärdighet har sänkts.

För att lösa den nuvarande krisen och förebygga nya behov av skuldförhandlingar främja länders utveckling, inte bara underlätta kortsiktiga skuldbetalningar. Alla fordringsägare måste delta i skuldförhandlingar och bidra till skuldlättnader, och förhandlingarna bör ske i forum där alla parter är representerade.

Konkrete förslag inkluderar en permanent skuldhanteringsmekanism inom FN, bindande principer för ansvarsfull långivning, automatiska skuldlättnader i katastrofsituationer, en ny metod för att bedöma skuldbördors hållbarhet, ett globalt skuldregister för ökad transparens, nationella lagstiftningsreformer, reglering av kreditvärderingsinstituten, utveckling av särskilda dragningsrätter (SDR), så kallade *debt swaps*, samt en katastroffond. Många av dessa förslag finns i förhandlingsutkastet inför FfD4.

Sverige har vissa fordringar på utvecklingsländer, främst sådana som staten tagit över från svenska exportföretag när köparen inte kunnat betala sina fakturor. Däremot har direkta lån till utvecklingsländer inte getts på länge, och de svenska fordringarna är därför jämförelsevis små. Denna situation kan dock ändras, eftersom regeringen vill återinföra låneinstrument i biståndet. Det bör ligga i Sveriges intresse att skapa allianser med de hårt skuldyngda länder som idag knyts allt närmare Kina.

Skatter

Skatteintäkter är länders största och viktigaste resurs för att förverkliga de globala målen. Att betala skatt i de länder där de verkar är samtidigt multinationella företags mest direkta bidrag till uppbyggnaden av utbildning, hälsa och social trygghet i utvecklingsländer.

FN uppskattade 2020 att afrikanska länder förlorade 89 miljarder dollar årligen genom skatteflykt och andra olagliga kapitalflöden. Det är betydligt mer än det officiella utvecklingsbiståndet till Afrika, som var 59 miljarder dollar 2023.

Internationellt skattesamarbete har tagit flera steg framåt de senaste åren. OECD arbetar för att företag ska betala skatt där värdeskapandet sker och motverkar aggressiv skatteplanering och skatteflykt. En grupp utvecklingsländer har verkat för att skattesamarbetet ska ske genom FN-systemet, där alla länder kan delta på lika villkor. På initiativ av den afrikanska gruppen pågår nu förhandlingar om en FN-konvention för skattefrågor.

Efter covid-pandemin har förmögenheterna vuxit kraftigt för ett litet antal extremt rika personer, vilket har bidragit till en diskussion om internationella regler för att garantera att de extremt rika betalar åtminstone något av sin förmögenhet i skatt. G20-länderna antog under Brasiliens ordförandeskap 2024 ett förslag för att säkerställa att extremt förmögna individer beskattas.

Så kallade innovativa finansieringskällor har diskuterats inom FN:s klimatkonvention under många år. Det handlar om bland annat internationella skatter på utsläpp från internationell flyg- och fartygstrafik, skatter på finansiella transaktioner och öronmärkning av intäkter från olika klimatavgifter.

Sverige stödjer utvecklingsländers uppbyggnad av skattesystem genom utvecklings-samarbetet. Samtidigt har Sverige, oavsett regering, motverkat ett brett internationellt samarbete så som det nu förhandlas om i FN. Civilsamhället har svårt att förstå motivet till Sveriges agerande.

Nytänkande för ett bistånd i kris

Om ohållbara skulder skrivs ned och möjligheterna att beskatta internationella företag förbättras kommer låg- och medelinkomstländernas behov av internationellt bistånd att minska. Men det försvinner inte. De humanitära behoven är större än någonsin, och flera sköra stater är fortsatt beroende av ekonomiskt stöd.

Det krävs nytänkande för att biståndet till fattigdomsbekämpning och humanitärt stöd ska kunna värnas, samtidigt som arbetet med gemensamma utmaningar som klimatkrisen och pandemier tillförs nya resurser. Världens länder måste samarbeta mer och bättre för att klara de utmaningar som mänskligheten står inför.

I en tid präglad av konkurrens och konflikter måste samarbeten bygga på starka drivkrafter och gemensamma intressen. Framtida samarbeten måste också vara mer jämlika än dagens biståndsrelationer. Förslaget om globala offentliga investeringar bygger på tre principer: alla ska gynnas av samarbetet, alla ska bidra efter förmåga och alla ska vara med och bestämma. Med dessa utgångspunkter kan det vara möjligt att mobilisera mer resurser till globala samarbeten, inte minst från övre medelinkomstländer som idag har betydande resurser men begränsat inflytande.

Rekommendationer till regeringen

- Ta de förslag som låg- och medelinkomstländer i Afrika, Asien och Latinamerika lägger fram inför FfD4 på stort allvar. I ett geopolitiskt osäkert läge där den transatlantiska länken har försvagats finns skäl att förbättra relationerna med dessa länder.
- Ompröva Sveriges nuvarande position att skuldfrågor ska fortsätta hanteras utanför FN-systemet.
- Bejaka förslagen till en permanent multilateral skuldhanteringsmekanism inom ramen för FN, bindande principer för ansvarsfull långivning och upplåning, ett globalt skuldregister, automatiska skuldlättnader i katastrofsituationer, en katastroffond, reglering och övervakning av kreditvärderingsinstitut, utvecklade regler för de särskilda dragningsrätterna (SDR), samt en förändrad metod för att bedöma skuldbördors hållbarhet.
- Avstå från att införa biståndssubventionerade lån, även för klimatändamål. Svenska lån får aldrig bidra till att skapa ohållbara skuldbördor.
- Ompröva Sveriges restriktiva hållning i frågan om internationellt skattesamarbete inom ramen för FN, och utveckla en konstruktiv och brett förankrad position för de nu pågående förhandlingarna om en skattekonvention.
- Uppdra åt Skatteverket att uppskatta de vinster, och eventuella förluster, som ratificering av en FN-konvention för internationellt skattesamarbete skulle innebära i termer av förändrade skatteintäkter.

- Överväg det förslag till global minimibeskattning av extremt rika individer som G20-länderna presenterade 2024.
- Överväg möjligheten att inrätta ett separat anslag för globala samarbeten i statsbudgeten, vid sidan av biståndsanslaget.

1. Inledning

"2025: A once in a decade opportunity to achieve economic justice."

European network on debt and development, Eurodad

I slutet av juni 2025 träffas världens ledare i Sevilla i Spanien för den fjärde konferensen om utvecklingsfinansiering, *Financing for Development 4*, ofta förkortat till FfD4. Den första konferensen som hölls i Monterrey 2002 var avgörande för arbetet med biståndseffektivitet som sedan fördes vidare genom den så kallade Paris-agendan och det globala partnerskapet för effektivt utvecklingssamarbete. Den senaste konferensen hölls i Addis Abeba 2015 och fokuserade på finansieringen av de globala målen i Agenda 2030 som antogs strax efteråt.¹

"Utvecklingsfinansiering" är ett både långt och färglöst ord. Men det handlar i grund och botten om människor! Det handlar om möjligheterna att hantera de allvarliga kriser som mänskligheten befinner sig i: klimatnödläge och naturkris, jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokrati som backar, ökad undernäring och accelererande ojämlikhet. Det handlar om den skuldcris som drabbar många låg- och medelinkomstländer idag, men som sällan uppmärksammas i medier i Sverige.

FfD4 handlar om pengar och globala maktrelationer.

FfD4 handlar om pengar och globala maktrelationer. Besluten på FfD4 kan få avgörande betydelse för utvecklingsländers möjligheter att investera i allt från hälsovård, utbildning och social trygghet till klimatanpassning och klimatomställning, allt det som krävs för en hållbar samhällsutveckling.

Diskussionerna må vara tekniska och framstå som en fråga för ekonomiska experter. Men besluten som fattas i Sevilla berör oss alla. Tillsammans med andra viktiga toppmöten – i synnerhet klimatmötet i Brasilien och G20-mötet under Sydafrikas ledarskap – kan de också bidra till att göra 2025 till ett år där det internationella samarbetet tar nödvändiga steg framåt, trots stark motvind.²

FfD-agendan är indelad i sju områden: inhemska offentliga resurser (dvs beskattning och nationella utvecklingsbanker), privata investeringar, internationellt bistånd, internationell handel, skuldhantering, reformer av det finansiella systemet, samt forskning, teknik och innovationer. Biståndet är i det här sammanhanget en viktig men liten del. I denna rapport ligger fokus på **statsskulder** samt **skattefrågor**, två frågor som båda har avgörande betydelse för länders offentliga ekonomi. Skuldfrågan påverkar hur stor del av statens resurser som behöver användas till att betala räntor på internationella lån, och skattesamarbete påverkar länders möjligheter att beskatta internationella företags verksamhet.

Syftet med denna rapport är att ge en orientering om de utmaningar som diskuteras under dessa rubriker och förslag till hur Sverige skulle kunna agera för att bidra till att FfD4 blir en framgång.

Svenska kyrkans långvariga engagemang för social och ekonomisk rättvisa är en av utgångspunkterna för de resonemang och förslag som framförs i detta dokument. Arbetet med skuldkrisen och den globala jubelkampanjen under 1990-talet har varit ett av flera uttryck för detta engagemang. En annan utgångspunkt är den expertis och de positioner som Act Svenska kyrkan tar del av genom sina internationella nätverk, i synnerhet ACT-alliansen³, Kyrkornas världsråd⁴, Eurodad samt *Global Coalition for Social Protection Floors*. Act Svenska kyrkans arbete knyter också an till den internationella jubelkampanj för skuldavskrivningar, *Turn Debt into Hope*⁵, som den katolska biståndsorganisationen *Caritas Internationalis* tagit initiativ till. Kampanjen tar avstamp i jubelåret 2025 och påve Fransiskus uppmaning om avskrivning av skulder.⁶ I Sverige står Sveriges kristna råd bakom kampanjen som går under namnet "Vänd skuld till hopp".

2. Investera i utveckling: social trygghet och klimatåtgärder

Utvecklingsfinansiering behövs till en mycket stor bredd av åtgärder. I denna rapport uppmärksammas särskilt investeringar på två olika områden: klimatåtgärder och social trygghet inklusive hälsovård. Detta är områden som kräver mycket stora resurser och som har betydelse för en lång rad av de globala målen. Det är också frågor som Act Svenska kyrkan har arbetat med under lång tid.

Social trygghet och hälsa

Social trygghet handlar till exempel om pensioner, barnbidrag och sociala stöd, samt tillgång till vård och omsorg – stöd från samhället i de faser i livet då vi är särskilt sårbara. I samband med covidpandemin ökade insikten bland många regeringar om hur viktigt social trygghet är, inte bara för enskilda människors liv, utan också för länders ekonomier.

Idag saknar 3,8 miljarder människor, nära hälften av jordens befolkning, helt tillgång varje form av social trygghet. Skillnaderna mellan olika delar av världen är mycket stora: I höginkomstländer har 86 procent tillgång till social trygghet, i låginkomstländer är siffran mindre än 10 procent.⁷ Även tillgången till hälsovård brister stort. Ungefär 4,5 miljarder människor har bristande tillgång till nödvändiga hälsotjänster.⁸

Höginkomstländer lägger i genomsnitt 25 procent av BNP på social trygghet och hälsovård, varav hälsovård svarar för ungefär en tredjedel och social trygghet, som barnbidrag eller pensioner, för resten. Låginkomstländer lägger bara 2 procent av BNP på dessa sektorer, och hälsovård står för den största andelen.⁹ Ett annat sätt att illustrera skillnaden mellan olika delar av världen är det faktum att under pandemin 2021 lade höginkomstländerna 4 000 USD per person på hälsovård, i jämförelse med endast 50 USD per person i låginkomstländerna.¹⁰

Exakt hur mycket resurser länder bör lägga på social trygghet och hälsovård är en nationell politisk fråga. Socialförsäkringar som arbetslöshets- och sjukförsäkringar behöver finansieras genom solidariska avgiftssystem, medan andra delar kan finansieras med skatter. Enligt en studie som Act Svenska kyrkan publicerat skulle skattefinansierade sociala förmåner till alla barn, äldre och personer med funktionsnedsättning kunna införas gradvis under en 20-årsperiod i låg- och medelinkomstländer till en kostnad av cirka 1,5–2 procent av BNP.¹¹

Stöd till hälsovård har länge varit en viktig del av utvecklingsbiståndet. Även stödet till social trygghet, ofta i form av riktade kontantstöd till särskilt fattiga familjer, har ökat på senare år men utgör en mycket liten andel, cirka 2 procent av allt bistånd.

Mycket talar för att utvecklingsbistånd till social trygghet främst ska inriktas på institutionsbyggande, medan den långsiktiga finansieringen av sociala förmåner behöver göras nationellt (se ruta). Betydande internationellt stöd är motiverat framför allt i mycket fattiga länder samt länder som drabbats av olika former av katastrofer.

Hälsovård och social trygghet i FfD4

I grunden är finansieringen av hälsovård och social trygghet ett nationellt ansvar, och behöver till största delen finansieras med offentliga medel (det vill säga genom skatter). Av de frågor som diskuteras på FfD4 har därför frågan om internationellt skattesamarbete och skuldfrågan särskilt stor betydelse för möjligheterna att finansiera investeringar i hälsovård och social trygghet.

I första förhandlingsutkastet nämns social trygghet kort i inledningen och i kapitlet om skatter, där länder uppmanas att integrera finansiering av socialt grundskydd (*social protection floor*) i sina strategier. I kapitlet om systemförändringar uppmanas det internationella samfundet att stödja länder att upprätthålla social trygghet i krissituationer, särskilt under anpassningsprogram med stöd från IMF. Hälsovård nämns också kort i inledningen, men inte i de andra delarna av dokumentet.¹²

Social trygghet är bättre om den finansieras genom skatter

Pensioner, sjukförsäkringar, sociala bidrag och andra former av social trygghet finansieras i regel genom en kombination av skatter och avgifter. De senaste decennierna har biståndsgivare som Sida och Världsbanken ökat sitt stöd till uppbyggnaden av social trygghet, ofta i form av så kallade kontantstöd, även om detta fortfarande utgör en mycket liten del av det totala biståndet.

Sociala trygghetssystem kan som i Sverige vara "allmänna", dvs i huvudsak tillgängliga för alla, för att stötta i de livsfaser och situationer där människor är särskilt sårbara, som barndom, föräldraskap, funktionsnedsättning, sjukdom eller arbetslöshet. Alternativet är så kallad "sektiv" välfärd, dvs att stöd riktas specifikt till människor med lägre inkomster. Ett exempel är när barnbidrag och fria skolluncher inte är en rättighet för alla barn, utan riktas enbart till dem vars föräldrar har låga inkomster.

Det finns många skäl för den allmänna modellen. Allmän välfärd når de mest behövande på ett effektivt sätt, är enkel att genomföra, minskar risken för stigmatisering och bidrar till att stärka ett gemensamt samhällskontrakt.

Det enda riktigt starka argumentet för selektiv välfärd är att totalkostnaden är mindre. Om välfärden betalas med bistånd, dvs en fixerad summa pengar, är den totala kostnaden viktig. Det är därför inte förvånande att nästan alla program för social trygghet som finansieras genom bistånd är behovsprövade, i regel genom urvalsmetoder som är ineffektiva och rättsosäkra. Samtidigt antas ofta att låg- och medelinkomstländer inte har råd att införa allmänna sociala förmåner.¹³

Om välfärden däremot betalas genom skatter är det inte bara den totala kostnaden som är viktig. Lika betydelsefullt är hur välfärden påverkar skatteintäkterna. En allmän välfärd, som alla skattebetalare tar del av, stärker det sociala kontraktet och ökar viljan att betala skatt.¹⁴ Man kan därför förvänta sig att välfärd som finansieras av länderna själva oftare är allmän än vad den biståndsfinansierade är. Act Svenska kyrkan publicerade 2024 en rapport som visar att 52 olika låg- och medelinkomstländer har infört allmänna förmåner, framför allt pensioner. Alla dessa betalas av staterna själva, dvs genom skattesystemet.¹⁵

Klimatåtgärder

Den globala uppvärmningen är vår tids största utmaning. Den kräver att alla länder utvecklar energisystem, transportsystem och ekonomier som inte baseras på fossila bränslen, att användningen av vatten-, mark- och skogsresurser blir hållbar, att utarmningen av biologisk mångfald hejdas, och att samhällen rustas för att hantera de konkreta förändringar i temperatur, nederbörd och extremväder som blir alltmer påtagliga.

Man brukar dela in klimatåtgärder i sådant som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser, till exempel laddstolpar för elbilar (*mitigation*) och sådant som handlar om att anpassa samhället till ett förändrat klimat (*adaptation*), exempelvis torktåliga grödor. Sedan 2022 finns också ett tredje åtgärdsområde som också kräver ny finansiering: ersättning för förluster och skador (*loss and damage*) som klimatförändringarna orsakar, som man inte lyckats förebygga och som det saknas försäkrings-skydd för. Detta skulle exempelvis kunna handla om stöd till återuppbyggnad av infrastruktur efter extremväderkatastrofer¹⁶, men också om stöd till grundläggande social trygghet¹⁷ som minskar beroendet av akut humanitärt stöd.

Det behövs regler och ofta offentliga subventioner eller garantier för att få till stånd utsläppsminskningar, men huvuddelen av investeringarna behöver göras av privata aktörer, med privata pengar – precis som för annan teknisk utveckling i våra samhällen. Anpassningsåtgärder är mer sällan en del av en affärsidé med potential att utveckla lönsamma varor och tjänster, och därför mer beroende av offentliga medel. Ersättning för förluster och skador är ett offentligt åtagande, och ett internationellt sådant, även om det i praktiken skulle kunna finansieras av privata aktörer genom beskattning av företag med stora klimatutsläpp.

I länder där utsläppen är höga eller växer snabbt behöver fokus ligga på att minska dem. I många låg- och medelinkomstländer är det i stället klimatanpassning som är högsta prioritet. Det är också där det behövs stöd för hantering av och återhämtning efter förluster och skador. Klimatfrågan är en rättvisefråga, eftersom de länder som bidragit minst till att skapa problemet, dvs låginkomstländer med små utsläpp, ofta drabbas allra värst av klimatförändringens effekter. Översvämningarna i Pakistan under sommaren och hösten 2022 är ett exempel. Ovanligt kraftig avsmältning av glaciärerna i Himalaya ledde tillsammans med ovanligt kraftiga monsunregn till att en tredjedel av landet översvämmades. Mer än 1 700 personer dödades, många fler skadades och flera miljoner människor fick se sina hem och odlingar förstörda.¹⁸

Det är omöjligt att förutse den totala kostnaden för det stora antal åtgärder som behöver genomföras i utvecklingsländer, men en fingervisning kan ges av de åtgärder som redan planeras. Enbart kostnaderna för de åtgärdsplaner som utvecklingsländerna har lämnat in till FN:s klimatkonvention uppskattas till mellan 5 100 och 6 800 miljarder USD fram till 2030, eller 455–584 miljarder USD per år. Kostnaderna för enbart anpassningsåtgärder beräknas till 215–387 miljarder USD per år.

Det faktum att länder med små utsläpp och svaga ekonomier drabbas värst av klimatförändringarna är en viktig anledning till att FN:s klimatkonvention UNFCCC redan 1992 slog fast att industriländerna har ett ansvar att bidra till finansieringen av utvecklingsländernas klimatarbete. Men även om betydande klimatstöd ges idag är det uppenbart att de rika ländernas upprepade löften inte har infriats (se faktaruta). Det finns en överhängande risk att en stor del av klimatåtgärderna i slutändan kommer behöva betalas av utvecklingsländerna själva.

Klimatfinansiering: svikna löften om att bidra stort och utöver biståndet

En grundprincip i FN:s klimatkonvention från 1992¹⁹ är att alla länder har ansvar att agera, men ansvaret ser olika ut beroende på hur mycket man bidragit till problemet och vilken förmåga man har att agera, *common but differentiated responsibilities and respective capabilities*. Denna princip motiverar dels att industriländer med stora historiska utsläpp har ett ansvar att minska sina utsläpp fortare än andra, dels att de ansvarar för att stödja svagare länders åtgärder genom så kallad klimatfinansiering. Principen har bekräftats många gånger, och på senare tid används den också när bland annat EU argumenterar för att Kina och oljenationer i Mellanöstern behöver bidra till klimatfinansiering.

I konventionen står bland annat att klimatfinansieringen ska utgöras av "nya och additionella" pengar²⁰, dvs det ska inte räcka med att man sätter en klimatetikett på det bistånd som redan ges eller har utlovats i form av utvecklingsbistånd. Detta är en formulering som har upprepats i flera senare beslut, men man har aldrig enats om en gemensam definition av vad "ny och additionell" betyder i praktiken. I de senaste förhandlingstexterna saknas formuleringen helt. Detta är ett stort bakslag, men kanske inte förvånande. I praktiken kommer nästan all klimatfinansiering från höginkomst-ländernas biståndsbudgeter, dvs man har länge brutit mot åtagandet om "nya och additionella" medel.²¹

Klimatfinansieringen har länge präglats av en tydlig nord-syd-konflikt och har varit en av de svåraste förhandlingsfrågorna vid FN:s klimatförhandlingar. Vid det senaste mötet, COP29 i Baku, stod klimatfinansieringen allra högst på dagordningen eftersom det gamla åtagandet från 2009 skulle revideras. Diskussionen om det nya åtagandet fördes mot bakgrund av att löftet från 2009, om att från 2020 ge 100 miljarder USD per år, inte uppfyllts. Enligt OECD:s statistik uppgick den internationella klimatfinansieringen år 2020 till 83 miljarder USD, varav drygt 70 procent i form av lån. Målet att ungefär hälften av finansieringen ska gå till anpassningsåtgärder uppnåddes inte heller. År 2016 gick bara 28 procent av pengarna till anpassning. År 2020 hade siffran ökat till 42 procent.²²

Inför COP29 hade utvecklingsländerna krävt att åtagandet höjdes från 100 miljarder till 1 300 miljarder årligen. Efter mycket hårda förhandlingar kom medlemmarna till sist överens om ett nytt åtagande, att stödet ska öka för att uppgå till 300 miljarder per år från år 2030. Samtidigt nämns siffran 1 300 miljarder i beslutet, som ett icke-bindande strävansmål för privat och offentlig klimatfinansiering fram till 2035.²³ Det finns också en icke-bindande formulering om att fler än "utvecklade länder" ska bidra till klimatfinansiering, dvs i praktiken Kina och oljestaterna.

Åtagandet om 300 miljarder USD är långt mindre än vad som behövs, och långt mindre än vad utvecklingsländerna krävt. En annan utmaning är att en stor del av finansieringen kommer att levereras i form av garantier, lån – också på kommersiella villkor – och privata investeringar. Även om behovet av offentliga och gåvobaserade resurser är stort, särskilt för anpassning och som respons på förluster och skador i klimatsårbara utvecklingsländer²⁴, finns inget åtagande om hur stor andel av de utlovade medlen som ska komma i form av bidrag.

I samband med COP29 meddelade den svenska regeringen att Sverige kommer fortsätta vara en av världens mest generösa givare av internationell klimatfinansiering. Nya finansieringslöften gavs både för utsläppsminskningar, anpassning och den nya fonden för förluster och skador. Regeringen lyfter också att Sverige arbetar med att knyta ihop biståndet och internationell klimatfinansiering med handelsfrämjande som en del av regeringens reformagenda, samt att svenska företag och den svenska resursbasen är viktiga för att bidra till andra länders gröna omställning.²⁵

Klimat i FfD4

Klimatåtgärder är ett område där det internationella ansvaret är stort, det visar tydliga åtaganden i FN:s klimatkonvention.

Klimatfinansiering finns inte som egen fråga i FfD-processen, men får stort utrymme i diskussionerna om utvecklingsbistånd. Det senaste löftet om klimatfinansiering, 300 miljarder USD per år, är större än det samlade utvecklingsbiståndet som var drygt 220 miljarder USD år 2023²⁶. Det finns få tecken på att höginkomstländer är beredda att öka sitt utvecklingsbistånd, snarare ser vi idag en rad länder skära ned på biståndet. USA är inte ensamt om att skära ned, men frysningen av allt bistånd i tre månader, massuppsägningen av avtal och avskaffandet av biståndsmyndigheten är unik i sin hastighet.²⁷ Ett stagnerat eller minskat globalt bistånd innebär att "klimatbistånd" kommer att tränga ut bistånd med andra syften, och göra det ännu svårare att finansiera satsningar på exempelvis hälsa, utbildning och demokratisk utveckling.

Det faktum att klimatfinansiering i hög grad ges i form av lån förvärrar en redan tung skuldbörda för många länder. Det innebär att frågan om hur det internationella samfundet kan förebygga och hantera länders ohållbara skuldbördor är viktig i klimatarbetet. Även diskussionen om hur länder ska kunna öka sina skatteintäkter är helt central ur ett klimatperspektiv.

Klimatåtgärder är ett område där det internationella ansvaret är stort, det visar tydliga åtaganden i FN:s klimatkonvention.

I det första förhandlingsutkastet inför FfD4 nämns klimatfrågan på flera ställen i inledningen och i de flesta andra kapitel. I kapitlet om skatter finns relativt svaga formuleringar om klimat- och miljöskatter. I kapitlet om internationellt utvecklingssamarbete handlar hela paragraf 34 om klimat, biologisk mångfald och ekosystem. Där bekräftas en rad åtaganden och ambitioner från FN:s klimatkonvention och konvention om biologisk mångfald. Det mest konkreta förslaget är inrättandet av en arbetsgrupp för att förbättra rapporteringen av klimatfinansiering och bistånd, vilket skulle kunna motverka den dubbelrapportering som sker idag. I kapitlet om skulder och om systemfrågor nämns bland annat att klimataspekter behöver vägas in i analyser om skulders hållbarhet.²⁸

3. Sveriges politik: What's in it for Sweden?

"Jag tror att tendensen i världen med Amerika först och Europa först och jag själv först är en kortsiktig strategi, det leder till en mer instabil värld. Det förlorar alla på, inte bara ekonomiskt och säkerhetsmässigt, utan också rent mänskligt. Vi kan inte leva gott i en värld där så många går hungriga."

Jan Egeland, generalsekreterare för *Norwegian Refugee Council*²⁹

På flera av områdena inom utvecklingsfinansieringen har Sverige under lång tid haft en ledande och pådrivande roll, oavsett regeringens politiska färg. Sverige har framför allt varit en viktig röst i diskussioner om utvecklingsbiståndets kvalitet och nivåer. Utifrån en stark frihandelstradition, och smart utformade Sida-garantier, har Sverige också bidragit positivt i diskussionerna om handel och mobilisering av privata investeringar.

Vad gäller skuldhantering och internationellt skattesamarbete är det annorlunda. I diskussioner om skulder följer Sverige andra EU-länder nära och har inte agerat proaktivt, även om den nordisk-baltiska valkretsen i den internationella valutafonden IMF betonar betydelsen av ökad transparens och ansvarsfull utlåning.³⁰ Samtidigt har Sverige motarbetat framsteg som gjorts under senare år i internationella skattesamarbeten, på ett sätt som länge förbryllat civilsamhället.

Det politiska målet för Sveriges utvecklingsbistånd är att stödja människor som lever i fattigdom och förtryck i andra delar av världen. De andra delarna av FfD-agendan berör sådant som handelspolitik och skattepolitik, det vill säga politikområden som till stor del är inrikespolitiska och därmed i första hand syftar till att gynna Sveriges intressen – även om det sedan 2003 också funnits ett krav på att alla politikområden ska vara samstämmiga och bidra till en global utveckling som är rättvis och hållbar. När det uppstår målkonflikter mellan det som bedöms vara svenska och globala mål och intressen ska en avvägning göras. Kravet på samstämmighet bekräftades av riksdagen 2020 i propositionen om Agenda 2030.³¹

I praktiken kan vi se att de svenska intressena väger mycket tungt när regeringens politik utformas.³² Om man vill påverka politiken räcker det alltså inte att peka på att politiska förslag skulle kunna få mycket stor och positiv effekt för människor i exempelvis Afrika eller Centralamerika. I denna skrift diskuteras därför också hur Sverige påverkas av de förslag som presenteras.

Geopolitik och nya förutsättningar för internationellt samarbete

“The geopolitical context, while complex, offers the opportunity for significant shifts in the international financial architecture with a growing momentum for change coming from the Global South, which wants more power and voice.”

Jonathan Glennie och Mariana Mazzucato³³

Sveriges positioner i internationella diskussioner om skattesamarbeten och skuldhantering har i stora drag legat fast under lång tid, oavsett regering. Kanske är det möjligt att ompröva politiken nu? Vi lever i en osäker tid, med en rad överlappande globala kriser. Antalet konflikter, flyktingar och människor i behov av humanitär hjälp är större än någonsin. Demokratin pressas tillbaka, och USA är inte längre en pålitlig samarbetspartner. Antalet människor som saknar trygg tillgång till mat ökar, och allt vanligare extremväder gör klimatkrisen kännbar i stora delar av världen. En osäkrare värld gör Sverige otryggare.

De senaste åren har vi sett politiska omsvängningar som tidigare förefallit otänkbara. Det lyfts på stenar, i Sveriges och andra länders inrikespolitik såväl som på den internationella arenan.

The Bridgetown Initiative som initierades av Barbados premiärminister Mia Mottley 2022 har bidragit till att sätta frågorna om skulder, klimat och reformering av den internationella finansiella arkitekturen högre på den internationella agendan.³⁴ Sydafrikas president Ramaphosa har gjort avskrivning av ohållbara skulder till en av fyra huvudfrågor under sitt ordförandeskap i G20 under 2025³⁵, och åtta tidigare afrikanska presidenter lanserade i mars 2025 ett nytt initiativ för skuldavskrivningar.³⁶ Under Brasiliens ordförandeskap för G20-länderna 2024 lades det fram förslag om skatt på extremt rika individer – ett tecken på att idéer som setts som utopiska nu diskuteras på allvar.³⁷ Trots motstånd från EU och USA har det inletts förhandlingar om en skattekonvention under FN.³⁸

Kanske är det möjligt att ompröva politiken nu?

De senaste åren har vi sett stora geopolitiska förändringar: Rysslands krig i Ukraina, ett starkare och globalt mer aktivt Kina, en utvidgning av BRICS-ländernas samarbete³⁹ och en transatlantisk länk som försvagas snabbt under president Trumps administration i USA.

Västvärlden dominerar fortfarande de samarbetsformer och finansiella institutioner som utformades efter andra världskriget, främst Världsbanken och Internationella valutafonden IMF. Utvecklingsländerna har krävt reformer i decennier, men trots att frågan om reformering av den ”internationella finansiella arkitekturen” har stått på agendan lika länge har mycket lite hänt i praktiken.

I takt med att de stora medelinkomstländerna i BRICS får starkare ekonomiska muskler blir kraven på reformer allt svårare att motstå. Man ska inte ha illusioner om BRICS-ländernas ambitioner att verka för exempelvis mänskliga rättigheter och

en hållbar utveckling, då flera av dem är diktaturer. Men vare sig vi vill det eller inte utmanar de *status quo*. Mycket talar för att Sverige och EU bör anstränga sig mer för att ha goda relationer med låg- och medelinkomstländer i Afrika, Asien och Latinamerika och ta dessa länders förslag inför FfD4 på stort allvar. FfD4 erbjuder goda möjligheter att stärka dessa relationer.

4. Skulder

"Inför jubelåret vill jag rikta ytterligare en innerlig vädjan till de mest välbärgade nationerna, att de erkänner konsekvenserna av många tidigare fattade beslut och efterskänker de skulder som betungar länder utan möjlighet att återbetala dem. Detta är en fråga om rättvisa snarare än om storsinnet."

Påve Fransiskus⁴⁰

"It's time to face the reality: the poorest countries facing debt distress need debt relief if they are to have a shot at lasting prosperity."

Indermit Gill, Världsbankens chefsekonom⁴¹

På 1980- och 1990-talet sågs skuldkrisen i globala syd som det allvarligaste utvecklingshindret. En global folklig mobilisering för skuldavskrivningar, Jubel 2000, bidrog så småningom till skuldlättnader i de mest utsatta länderna, vilket ökade deras möjligheter att investera i utveckling. Däremot skapades vid skuldnedskrivningarna efter millennieskiftet inga regler eller mekanismer som skulle förebygga en ny skuldkris. Idag befinner sig mer än 50 länder åter i en skuldkris och många flera har allvarliga problem.⁴² Sammantaget lägger låg- och medelinkomstländer mer pengar på skuldbetalningar än på utbildning, hälsa och social trygghet – sammanlagt.⁴³ Situationen blir alltmer akut. I länder som Kenya⁴⁴ och Sri Lanka⁴⁵ har den ekonomiska krisen lett till sociala oroligheter och massdemonstrationer. Världssamfundet behöver utveckla regler och strukturer för att hantera situationen och förhindra att nya skuldkriser uppkommer.

Så uppkom den nya skuldkrisen

Under den finanskris som framför allt drabbade västvärlden 2008 beslutade USA:s och Europas regeringar om finansiella räddningspaket i en aldrig tidigare skådad omfattning. På 2010-talet ökade därför tillgången på pengar kraftigt. Centralbankerna sänkte räntorna till mycket låga nivåer, och det blev mindre lönsamt för investerare att köpa statsobligationer från USA och andra höginkomstländer. Räntorna var högre i låg- och medelinkomstländer, där riskerna bedömdes vara högre. Många privata banker började därför köpa statsobligationer i stor skala från dessa länder, dvs lånade ut pengar till dem.⁴⁶ Mellan 2012 och 2022 mer än fördubblades de afrikanska ländernas skulder⁴⁷, och lån från privata kreditorer stod för en överväldigande del av ökningen. Även Kina och länder som Saudiarabien och Brasilien ökade sin utlåning.

Lånefinansiering behöver inte vara fel om pengarna investeras väl, men det ökar ett lands sårbarhet för plötsliga omvärldshändelser och höjda räntor. De senaste åren har en rad sådana externa händelser inträffat: coronapandemin⁴⁸ och Rysslands krig i Ukraina, den följande ekonomiska kollapsen på grund av nedstängningar, prisstegringar på mat och bränsle, stärkt dollarkurs, snabbt stigande räntenivåer samt klimatrelaterade katastrofer. För de allra flesta länder i globala syd innebär detta att

räntorna på befintliga lån har stigit och att de har behövt låna mer för att klara akuta kostnader, samtidigt som deras förmåga att betala tillbaka har försvagats. Sammantaget har dessa händelser utlöst en ny skuldkris. Under 2022 blev nettoflödet till utvecklingsländer negativt, dvs inflödet av nya lån är mindre än utflödet av pengar.⁴⁹

Skulden i relation till landets ekonomi som helhet är fortfarande låg i många afrikanska länder⁵⁰, men kostnaden för lånen har stigit kraftigt under de senaste åren. En orsak till de höga lånekostnaderna är att en stor del av skulderna idag är till privata banker, där räntenivån är högre än på andra lån. Enligt en analys är afrikanska länders lån från privata aktörer idag fem gånger dyrare än lånen från Världsbanken.⁵¹

Legitima och orättfärdiga skulder

Begreppet "odious debts" eller "illegitimate debts" handlar om skulder som anses vara orättfärdiga eller illegitima, ofta på grund av att de har tagits upp av en tidigare regim och inte har gynnat, eller till och med förtryckt, befolkningen. Eftersom internationell rätt inte föreskriver länder en absolut skyldighet att återbetala skulder kan betalningsskyldigheten begränsas av olika rättviseeöverbäganden. Frågan om vilka skulder som ska betraktas som "illegitima" har diskuterats i internationella forum, men det har inte varit möjligt att enas om en gemensam definition.⁵² FN:s oberoende expert för frågor om skulder och mänskliga rättigheter har föreslagit att man istället för att definiera "illegitima skulder" ska sträva efter "finanspolitisk legitimitet" med utgångspunkt i mänskliga rättigheter.⁵³

Så allvarlig är krisen

*We urgently need a new debt Jubilee to bring hope to humankind,
and to bring the planet back from the brink of becoming uninhabitable.
Our countries in particular face again agonizing choices between spending
and investing on their people and paying their creditors.*

27 religiösa ledare från Afrika⁵⁴

Om man ser till hur mycket räntor som stater betalar är skuldkrisen i globala syd idag värre än under 1990-talet. I lägre medelinkomstländer och låginkomstländer går i genomsnitt hälften av staternas intäkter till betalningar av internationella och inhemska lån. I afrikanska länder är motsvarande siffra nästan 55 procent. Detta är mer än dubbelt så höga nivåer som de var för de låginkomstländer som fick del av skuldavskrivningsinitiativet HIPC i början av 2000-talet.⁵⁵ År 2023 rapporterade FN att 3,3 miljarder människor lever i länder som lägger mer pengar på räntebetalningar än på hälsovård eller utbildning.⁵⁶

I de afrikanska länderna är situationen särskilt allvarlig. Där går 50 procent mer till skuldbetalningar än till utbildning, hälsa, social trygghet – sammanlagt.⁵⁷ Även i andra regioner, som Latinamerika och delar av Asien, tränger skulderna ut samhällets investeringar i utbildning, vård och social trygghet.⁵⁸

Sociala nedskärningar

De ökade kostnaderna för skuldbetalningar har bidragit till en kraftig åtstramningspolitik i många länder. IMF och Världsbanken har ett stort inflytande över hur dessa budgetåtstramningar utformas, eftersom de ger råd och godkänner regeringarnas planer innan de beviljar fortsatta lån. Erfarenheter från tidigare åtstramningar – inte minst efter finanskrisen 2008 – visar att kraftiga nedskärningar inte bara påverkar människors liv och hälsa negativt, utan också försvårar en ekonomisk återhämtning. Under de senaste åren har IMF därför på ett övergripande plan ändrat sina råd till regeringar genom att bland annat slå fast en miniminivå för sociala utgifter, så kallat *social spending floor*.⁵⁹

IMF:s nya inriktning har emellertid fått begränsat genomslag.⁶⁰ En genomgång av 267 landrapporter som IMF publicerade 2020–2022 visar att 143 länder, varav 94 utvecklingsländer, skulle minska de offentliga utgifterna 2023. Nedskärningarna var mycket kraftiga i utvecklingsländer, motsvarande i genomsnitt 3,5 procent av BNP.

Flera av de specifika besparingsåtgärder som planerades har negativa sociala effekter. Det handlar framför allt om att begränsa sociala förmåner genom att rikta dem till ”de allra fattigaste” snarare än att bygga ut social trygghet för alla och om att sätta tak för löneutbetalningar till offentliganställda. Avregleringar på arbetsmarknaden och minskade sociala avgifter är också vanliga, och i 16 länder skärs utgifterna för hälsovård ned.⁶¹ Kvinnor drabbas särskilt hårt av åtgärderna eftersom de i hög grad är offentligt anställda som arbetar med hälsa och utbildning. De har också i regel ett större ansvar för omsorg inom familjen och tvingas därmed utföra mer obetalt omsorgsarbete när den offentliga servicen försämras.⁶²

Sociala utgifter bidrar till ekonomisk utveckling och förmåga att betala skulder

Det finns positiva tecken på att IMF kan komma att beakta behovet av sociala utgifter på ett annat sätt vid bedömning av länders skuldbördor. I en ny vägledning för IMF:s policy för sociala utgifter står det att IMF:s personal *”should seek to protect social spending and mitigate the adverse effects of program measures on the poor and vulnerable”* och *”be mindful of the positive macro impact of social spending, via relatively high fiscal multipliers.”*⁶³ De multiplikatoreffekter som nämns innebär att kostnader för social trygghet och hälsovård genererar nya ekonomiska värden och därför bör betraktas som nödvändiga investeringar som direkt bidrar till ekonomisk utveckling – och den framtida förmågan att betala skulder.

Klimatkris och skuldcris – en ond cirkel

Skuldcrisen och klimatkrisen är nära sammanlänkade och förstärker varandra i en ond cirkel: extrema väderhändelser ökar länders behov av att låna pengar och försämrar deras förmåga att betala tillbaka lån. De ökade skulderna tvingar i sin tur länder att minska sina offentliga utgifter, inklusive för klimatåtgärder.⁶⁴ Redan 2021 lade låginkomstländer mer än fem gånger mer pengar på att betala utlandsskuld än på insatser för att skydda människor från effekter av klimatförändringarna.⁶⁵ År 2023 befann sig 59 av de 63 mest klimatsårbara länderna i eller nära en allvarig skuldcris.⁶⁶

Vanuatu – en liten önation i Stilla havet – är ett extremt exempel på kopplingen mellan klimat och skuldkris. Landet löper varje år mer än 50 procent risk att drabbas av en större klimatrelaterad naturkatastrof som orsakar kostnader på över 40 procent av BNP. 2023 drabbades 80 procent av befolkningen av cykloner, vilket ledde till skador och kostnader i storleksordningen 430 miljoner USD. En stor del av kostnaderna bärs av individer, men den statliga budgeten fick direkt ett underskott på 50 miljoner USD, vilket finansieras genom lån.⁶⁷ Ledaren för en annan önation – Barbados – har genom Bridgetown-initiativet bidragit till att öka medvetenheten om kopplingarna mellan klimat- och skuldkrisen.

För att kunna betala sina skulder intensifierar många länder utvinningen av naturresurser – inklusive fossila bränslen, vilket ökar klimatutsläppen och försvårar den gröna omställningen av ekonomin.

Klimatfinansiering riskerar samtidigt att förvärra skuldkrisen, eftersom den till stor del utgörs av lån, även till affärsmässiga villkor.

Omkring 70 procent av klimatfinansieringen som levererats av rika länder fram till idag har kommit i form av lån.⁶⁸ Även en stor del av den nyligen utlovade klimatfinansieringen på 300 miljarder USD kommer att utgöras av lån snarare än av bistånd. Förutom att det belopp som de rika länderna utlovade i slutet av 2024 inte täcker mer än en bråkdel av behovet så riskerar klimatfinansieringen alltså att förvärra skuldkrisen, vilket också noterades i beslutet vid klimatmötet i Baku.⁶⁹

Om man anser att skadorna som klimatförändringarna orsakar i fattiga och klimatsårbara länder är något som de inte själva är ansvariga för, kan man argumentera för att de rikare ländernas skuld till sårbara länder i själva verket är betydligt större än den utlandsskuld de idag betalar räntor på.⁷⁰

År 2023 befann sig 59 av de 63 mest klimatsårbara länderna i eller nära en allvarlig skuldkris.

Skuldhantering – en fråga om att dela risker

"But private creditors headed for the exits, more than fully compensated by high interest rates for the investment risks they had taken. In the absence of a predictable global system for restructuring debt, most countries facing distress opted to tough it out rather than default and risk being cut off indefinitely from global capital markets."

Indermit Gill, Världsbankens chefsekonom⁴¹

Att ta lån är ett viktigt sätt att finansiera investeringar – och i vissa lägen även löpande utgifter – för såväl privatpersoner som företag och länder. Den bank som lånar ut pengar riskerar alltid att inte få tillbaka dem, och har därför anledning att bedöma låntagarens kreditvärdighet noga. En låntagare som bedöms vara riskabel får betala högre ränta än en stabil låntagare, för att kompensera för risken att banken inte får tillbaka sina pengar.

Vid en konkurs finns det regler som anger vilka fordringsägare som först får tillbaka sina pengar, och vilka som får mindre eller blir utan. Personer som hamnar i en

hopplös skuldsättning kan ansöka om skuldsanering, vilket innebär att de behöver leva på existensminimum under en viss tid och att en del av skulderna skrivs av. Kort sagt: Inom länder finns det regler och procedurer som gör att risken delas mellan långivare och låntagare. På internationell nivå, där stater lånar pengar av privata banker, andra länder eller institutioner som Världsbanken och Internationella valuta-fonden, är situationen helt annorlunda.

Så fungerar internationell skuldhantering idag

Länder kan inte gå i konkurs eller helt enkelt sluta betala av sina lån. Om de skulle göra det skulle de inte kunna få några nya lån alls. När länder får svårt att betala sina räntor måste de i stället vända sig till kreditgivarna och be om omförhandling av lån och uppskov på betalningar. Det bästa är naturligtvis om man kan samla alla kredit-givare i en gemensam förhandling, men det är en stor utmaning idag.

Internationella valutafonden IMF har ett särskilt uppdrag att stödja länder med akuta betalningsproblem. De ger akuta lån på villkoret att länderna följer IMF:s ekonomiska råd, och de akuta IMF-lånen används ofta till att finansiera betalning av andra lån. Tillsammans med Världsbanken är IMF en prioriterad fordringsägare, dvs lånen till dem måste alltid betalas (vilket innebär att dessa institutioner aldrig tar några ekonomiska risker).

Mer än hälften av de skuldyngda ländernas lån kommer från privata banker. Det är ett problem därför att räntorna på lånen från privata långivare genomgående är högre än räntorna på lån från stater. Att privata långivare och Kina står för en stor del av lånen komplicerar ansträngningarna för att hantera dagens skuldkris. Det är inte som under den förra skuldkrisen när de stora bilaterala långivarna i den så kallade Parisklubben dominerade och i stort sett kunde bestämma villkoren för omförhandlingar av lån.

Det finns idag flera initiativ och mekanismer för att hantera de krissituationer som uppstår när länder inte klarar av att betala av sina lån (se faktaruta). Gemensamt för dessa initiativ är att de domineras av länder och institu-tioner som har egna intressen som långivare. Gemensamt är också att skuldsatta länder agerar ensamt, medan fordringsägarna agerar i grupp.

**Resultatet av initiativen
till skuldomförhandlingar
kan sammanfattas med
"för lite för sent".**

Resultatet av initiativen till skuldomförhan-dlingar kan sammanfattas med "för lite för sent".⁷¹ För lite, för att räntor och återbetalningsvillkor ändras för lite för att skuldkrisen ska lösas. För länder som omstrukturerat sina skulder går fortfarande i genomsnitt 48 procent⁷² av statens intäkter till skuldbetalningar. Det innebär i praktiken att betalningarna skjuts på framtiden vilket gör att ländernas skuldbördor ökar.⁷³ Att omförhandlingarna är otillräckliga illustreras också av att länder som Ghana och Sri Lanka den senaste tiden har accepterat det sjuttonde räddningspa-ketet från IMF.⁷⁴ För sent, för att det har tagit flera år av förhandlingar att få till det första avtalet (med Tchad).⁷⁵ En annan kritik är att mekanismerna inte är förutsäg-bara och att det saknas mål eller en definition för vad som anses vara en hållbar skuldnivå – vilket var en viktig del av skuldnedskrivningarna i början av 2000-talet.

En mekanism för omförhandling av skulder som gör för lite för sent är inte särskilt attraktiv. Det har dessutom ett påtagligt pris att vända sig till den: man riskerar

att få sänkt betyg av kreditvärderingsinstitut, och därmed ökade räntekostnader, eller försämrade möjligheter att alls låna pengar på marknaden. Det är därför inte förvånande att det är mycket få länder som har begärt omförhandlingar av skulderna. *Common Framework* lanserades i november 2020. Fyra år senare var det bara fyra länder som sökt skuldbehandling enligt denna modell (Tchad, Ghana, Zambia och Etiopien), trots att ett 50-tal länder befinner sig i eller nära en skuldkris. Förhandlingsprocesserna för dessa länder har dessutom drabbats av förseningar.⁷⁶

Flera länder har deklarerat att de inte klarar att betala sina skulder.⁷⁷ Men den övergripande bilden är att länder gör vad som helst för att inte missa betalningar, trots att detta sker på bekostnad av nödvändiga utgifter, undergräver möjligheterna till ekonomisk utveckling och försämrar möjligheterna att nå de globala målen.

Initiativ för skuldhantering: en snårskog av förkortningar

Debt Service Suspension Initiative (DSSI) var ett tillfälligt initiativ för att ge uppskov på lånebetalningar under covidpandemin.

Parisklubben är det forum som sedan 1980-talet har samlat bilaterala långgivare från OECD-länder samt IMF och Världsbanken för att omförhandla lånevillkoren.

Common Framework for Debt Treatment (CF)⁷⁸ är ett ramverk för hantering av skulder som ligger nära Parisklubbens ramverk men har antagits av G20, där länder som Kina, Saudiarabien och Brasilien finns med.

Global Sovereign Debt Roundtable (GSDR) är sammankallat av IMF, Världsbanken och G20 och är ett ännu bredare forum som inkluderar både multilaterala, bilaterala och privata långgivare, liksom representanter för låntagarländer.

Privata långgivare kan åka snålshjuts

En anledning till att försöken att förhandla om skuldvillkoren är så långsamma och otillräckliga är att privata långgivare inte alltid deltar, att de kan förhålla förhandlingarna och insistera på lånevillkor som länderna inte har rimliga möjligheter att betala. Om privata långgivare som inte vill medverka i gemensamma ansträngningar sitter på en stor del av fordringarna kan de sabotera de andra aktörernas ansträngningar att hantera ett lands ohållbara skulder.

Det finns alltså inga regler som tvingar långgivare att samarbeta, utan det är frivilligt för privata kreditorer att delta i förhandlingar om nya betalningsvillkor. De privata långgivarna har samtidigt möjlighet att utkräva skuldbetalningar enligt de ursprungliga villkoren i domstolar i främst New York eller London.⁷⁹ När Sri Lankas skulder skulle omförhandlas försökte exempelvis Hamilton Reserve Bank göra just detta.⁸⁰ Det finns också aggressiva hedgefonder⁸¹, så kallade *vulture funds*, som tjänar stora pengar på att köpa lågt värderade statsskuldspapper billigt och sedan utkräva betalningar i domstol.

En central princip i dagens omförhandlingar av bilaterala lånevillkor inom *Common Framework* är att de nya villkor som förhandlas fram för ett land i kris ska vara lika förmånliga för privata och institutionella kreditorer. Om exempelvis Storbritannien och Spanien går med på att sänka räntan eller ge uppskov på betalningar så ska även de privata bankerna gå med på motsvarande förändring, är tanken. *Comparability of*

treatment är den tekniska termen, som dock är vagt definierad. I praktiken har det visat sig att Parisklubben har godkänt avtal som är tydligt gynnsamma för de privata (och ofta västligt baserade) bankerna.⁸² Vid den omförhandling av Sri Lankas skulder som gjordes 2024 fick de privata långgivarna 30 procent mer pengar än de bilaterala.⁸³

De privata bankerna hålls därmed inte ansvariga för de högre risker de har tagit när de lånat ut till de idag svårt skuldtungda länderna: De fick hög ränta för att risken var hög, men när länderna får svårt att betala sina räntor hålls bankerna ändå i stort sett skadefria. Detta skapar så kallad *moral hazard*, dvs att marknadsaktörerna inte straffas för oansvarigt agerande utan i stället har anledning att fortsätta på samma sätt.

Kina är som den största fordringsägaren idag en mycket viktig aktör i skulddiskussionerna, och man kan säga att det pågår ett ställningskrig mellan västländerna och Kina. Västländerna vill inte ställa hårdare krav på de privata fordringsägarna om inte Kina gör större åtaganden. Kina vill å sin sida inte skriva ned sina fordringar mer om inte västländerna ställer hårdare krav på de privata fordringsägarna.

Tre företag med makt över räntan

I genomsnitt betalar afrikanska stater fyra gånger högre räntor än USA när de lånar pengar på marknaden, och åtta gånger högre räntor än europeiska länder.⁸⁴ Till största delen beror det på att de är fattigare och osäkra att låna ut till. Precis som för enskilda personer är det dyrt att vara fattig – den som har stora tillgångar som säkerhet och ses som en säker kund får lägre räntor. Men detta är inte hela sanningen. De afrikanska ländernas höga räntor beror också på hur deras kreditvärdighet bedöms.

Det finns idag tre globala kreditvärderingsinstitut⁸⁵ som dominerar den globala finansiella marknaden. De har stort inflytande över hur mycket det kostar för olika länder att låna pengar, och om de över huvud taget kan få lån. Rädslan för att en omförhandling av skulderna skulle leda till sänkt kreditbetyg är en viktig anledning till att många svårt skuldtungda länder idag avstår ifrån att söka skuldlättnader.

Institutens värderingsmetoder är inte transparenta, men vetenskapliga studier har visat att institutens värderingar är snedvridna. De gynnar aktörer i det egna landet på ett systematiskt sätt och missgynnar aktörer och länder mer ju längre bort de befinner sig. Utvecklingsländer missgynnas särskilt mycket.⁸⁶

Det är svårt att veta vad som ligger bakom denna systematiska felbedömning av risker, men det kan till exempel handla om brist på kännedom om andra länder, intressekonflikter, eller att felaktiga bedömningar tenderar att bli självuppfyllande profetior. Oavsett orsak innebär kreditvärderingens snedvridna bedömningar att afrikanska länder och företag missgynnas mest. De har därmed sämre tillgång till kapital och behöver betala högre räntor än de egentligen skulle behöva göra. År 2023 beräknade FN att kreditinstitutens övervärdering av risker i Afrika ledde till att länderna gick miste om 75 miljarder dollar i antingen för höga räntebetalningar eller för liten tillgång till lån.⁸⁷

Utvecklingen i Colombia är ett annat exempel på kreditvärderingsinstitutens inflytande. Export av kol, olja och gas står idag för 55 procent av exportintäkterna. Landet har stor potential att öka export på andra områden, men övergången är en stor utmaning. När Gustavo Petro valdes till Colombias president 2022 stoppade han letandet efter nya oljekällor och lovade att minska landets beroende av kol, olja

och gas. Colombia är också det första oljeproducerande landet som har anslutit sig till kravet på ett "icke-spridningsavtal" för fossila bränslen. Framsynt politik för klimatet och landets ekonomiska framtid, skulle nog många säga. Men Colombias klimatpolitik har straffats med att landets kreditvärdighet har sänkts och räntorna stigit i höjden. Det är idag oklart om regeringen kan hålla fast vid beslutet att minska fossilberoendet.⁸⁸

Det finns en rad företag, investerare och biståndsorganisationer som genom olika former av så kallad blandfinansiering försöker mobilisera privata investeringar till utvecklingsinsatser i låg- och medelinkomstländer. Även bland dem finns en frustration över hur kreditvärderingsinstituten övervärderar risker i utvecklingsländer.⁸⁹

Kreditvärderingsinstitutens verksamhet regleras inte idag. Detta, tillsammans med bristen på konkurrens, har satt dem i fokus för diskussionen om skuldkrisen.

Colombias klimatpolitik har straffats med att landets kreditvärdighet har sänkts och räntorna stigit i höjden.

Förebygg och hantera ohållbara skuldbördor

A twenty-first century global system is needed to ensure fair play in lending to all developing economies. Sovereign borrowers deserve at least some of the protections that are routinely afforded to debt-strapped businesses and individuals under national bankruptcy laws. Private creditors that make risky, high-interest loans to poor countries ought to bear a fair share of the cost when the bet goes bad.

Indermit Gill, Världsbankens chefsekonom⁴¹

Idag är det i hög grad de skuldtungda länderna – och deras invånare – som själva bär kostnaderna av skuldkrisen. På internationell nivå saknas en motsvarighet till de mekanismer som på nationell nivå fördelar risker och betalningsansvar mellan låntagare och långivare. För att kunna lösa den nuvarande krisen och förebygga att nya uppkommer krävs några grundläggande förändringar⁹⁰.

- Målet vid omförhandling av skulder bör vara att främja länders ekonomiska, sociala och ekologiska utveckling på längre sikt, och inte som idag att underlätta skuldbetalningar på kort sikt.
- Alla fordringsägare måste delta i skuldomförhandlingar och bidra till skuldlättnader, dvs även privata fordringsägare och internationella, finansiella institutioner.⁹¹
- Skulder behöver omförhandlas i forum där alla parter är representerade, och där lösningar förhandlas fram av oberoende skiljemän istället för i forum som domineras av fordringsägare.

Skuldhantering inom ramen för en FN-konvention

Ända sedan FN:s första konferens om utvecklingsfinansiering 2002 har man diskuterat behovet av strukturer och regler för att förebygga och hantera ohållbara skulder. När initiativen för skuldlättnader beslutades i mitten av 00-talet diskuterades en rad förslag om att förebygga och hantera ohållbara skulder, men mycket små framsteg har gjorts sedan dess. Civilsamhällesorganisationer har tillsammans med flera låg- och medelinkomstländer, FN:s generalsekreterare och andra aktörer och organisationer inom FN-systemet förespråkat en multilateral skuldhanteringsmekanism inom ramen för FN. Motståndet från bland annat EU och USA har varit starkt, men i *Pact for the Future* som antogs i september 2024 åtar sig FN:s medlemsländer att utveckla sättet att hantera och förebygga skulder. Det öppnar upp för större reformer.⁹²

Inför FfD4 har civilsamhället tagit fram ett förslag till en ramkonvention för hållbar hantering av statsskulder⁹³ som ska förhandlas inom ramen för FN. Förslaget innehåller flera delar som samverkar och stärker varandra men som också skulle kunna genomföras var för sig, utan en ramkonvention:

- **En permanent multilateral skuldhanteringsmekanism inom ramen för FN.** Till skillnad från IMF och Världsbanken står FN neutral i relation till låntagare och långivare. Mekanismen ska uppfylla höga krav på transparens, omfatta alla långivare, och leda till ned- och avskrivningar av skulder – inte enbart till att betalningar skjuts på framtiden.
- **Bindande principer för ansvarsfull in- och utlåning.** Ansvarsfullt agerande av såväl långivare som låntagare är avgörande för att förebygga framtida skuldkriser. FN-organet UNCTAD tog redan 2012 fram icke-bindande principer, och därefter har behovet av att anta globala riktlinjer uppmärksammats i olika FN-sammanhang liksom av G20 och Europaparlamentet.⁹⁴ Riktlinjerna kan bli bindande som en del av en konvention, genom att kopplas till nationell lagstiftning och/eller genom att kopplas till FN:s konvention om korruption.
- **Automatiska skuldlättnader i katastrofsituationer.** När länder drabbas hårt av pandemier, extrema väderhändelser eller andra katastrofala kriser behöver kraven på skuldbetalningar pausas automatiskt för en tid, varefter en bedömning görs av möjligheterna att återuppta betalningar på ett hållbart sätt. Nuvarande exempel på till exempel *climate resilient debt clauses* är bra, men otillräckliga initiativ.⁹⁵
- **Ny metod för att bedöma skuldbördors hållbarhet.** IMF:s nuvarande bedömning av huruvida ett lands skuldbörda är hållbar utgår i huvudsak från landets förmåga att betala. Bedömningsmetoden behöver utvecklas och utgå från en bredare bild av länders åtaganden och skyldigheter i relation till landets befolkning, inklusive de globala målen, mänskliga rättigheter och åtaganden i relation till konventionerna om klimat och biologisk mångfald.⁹⁶
- **Globalt skuldregister för ökad transparens.** Bristen på transparens är ett av de allvarligaste hindren för en hållbar hantering av skulder, och försvårar för medborgare i låntagarländer att hålla sina regeringar ansvariga. Tidigare skandaler har lett till ett frivilligt transparensinitiativ, vilket dock bara omfattar en bråkdel av alla lån. Lån som inte finns med i registret ska enligt förslaget inte vara möjliga att driva igenom i nationell domstol.

Alla förslag ovan nämns mer eller mindre explicit i det noll-utkast inför FfD4 som det gemensamma ordförandeskapet⁹⁷ presenterade den 17 januari 2025. Den afrikanska gruppen⁹⁸ och gruppen av minst utvecklade länder⁹⁹ ställde sig bakom förslaget till en multilateral skuldhanteringsmekanism under FN, vid förhandlingsmötet i början av februari. EU-länderna reserverade sig mot eller avvisade helt de flesta av förslagen, som ändå till stor del fanns kvar i det utkast som presenterades 10 mars.¹⁰⁰

Andra förslag som kan bidra till att lösa och förebygga skuldkriser

- **Nationella lagstiftningsreformer.** Civilsamhället har föreslagit att såväl långivande som låntagande länder ska uppmuntras att anta nationell lagstiftning i linje med de internationella riktlinjerna för ansvarsfull skuldsättning och utlåning. Lån som inte följer riktlinjerna och som inte är upptagna i det internationella registret ska inte kunna drivas igenom i domstol. Ett viktigt syfte med lagarna är att tvinga privata fordringsägare att delta i förhandlingar om skuldnedskrivningar.¹⁰¹ Högsta prioritet är att anta lagar i New York¹⁰² och Storbritannien¹⁰³, eftersom nästan alla utvecklingsländers skuldebrev är registrerade i New York eller London, vilket innebär att det är den lagstiftningen som gäller.
- **Reglera och övervaka kreditvärderingsinstituten – ett första viktigt steg i att öka regleringen av finansiella aktörer.** Civilsamhället har föreslagit att FN bildar en mellanstatlig kommission för att undersöka vilka internationella regleringar och nya institutioner som behövs för att korrigera de negativa effekterna av kreditvärderingsföretagens verksamhet.¹⁰⁴ I första utkastet till FfD4 föreslås att FN etablerar ett årligt dialogmöte om och med kreditvärderingsinstituten. G20 kommer under Sydafrikas ordförandeskap 2025 tillsätta en kommission för kapitalkostnader, med uppgift att granska kreditvärderingsinstitutens metoder, och ge förslag till vissa regleringar. Det finns också idéer om att Afrikanska Unionen ska starta ett afrikanskt kreditvärderingsinstitut som bättre kan bedöma de verkliga kreditriskerna i regionen.¹⁰⁵
- **Utveckla de särskilda dragningsrätterna (SDR).** Särskilda dragningsrätter är en internationell reservtillgång som skapas av Internationella valutafonden (IMF). Genom att förstärka länders valutaserv ökar tilldelningen av SDR likviditeten i länderna, och dragningsrätterna kan för en låg avgift växlas in som valuta. (Det är inte pengar, men kan bli pengar, skulle man kunna säga. SDR är komplicerade och svåra att förstå, men potentiellt mycket kraftfulla verktyg i det här sammanhanget.)

Nya SDR utfärdades efter finanskrisen 2008 och under covidpandemin 2021. Enligt nuvarande reglerna utfärdas SDR inte utifrån vilka behov länderna har, utan utifrån hur stor ägarandel de har i IMF. Tilldelningen på motsvarande 650 miljarder USD som gjordes 2021 hamnade därför till stor del i centralbanker i höginkomstländer (Sverige fick till exempel motsvarande drygt 4 miljarder USD). Det har utvecklats metoder för att via utvecklingsbanker vidarekanalisera SDR till låg- och medelinkomstländer. Det har också föreslagits att fördelningsnyckeln vid utgivning av nya SDR ska ändras.¹⁰⁶ I noll-utkastet inför FfD4 föreslås dels konkreta åtaganden om vidareförmedling av de SDR som fördelades 2021, dels att det ska tas fram en helt ny *playbook*, dvs regler för hur och när nya SDR ska utfärdas. I utkast ett finns förslaget kvar, dock något svagare formulerat.¹⁰⁷
- **Så kallade *debt swaps*** (på svenska ungefär "skuldutbyten") innebär att en skuld skrivs ned i utbyte mot att landet genomför vissa åtgärder,

exempelvis klimatåtgärder.¹⁰⁸ Det råder delade meningar om hur stor potentialen är för att lätta på länders skuldbörda genom denna metod. Medan förhoppningarna är stora bland vissa aktörer menar civilsamhällesorganisationer att *debt swaps* leder till alldeles för små skuldminskningar, samtidigt som de begränsar länders handlingsutrymme och riskerar att underminera lokalbefolkningars medinflytande.¹⁰⁹

- **En katastroffond** har föreslagits för att snabbt kunna stödja länder som drabbas av katastrofer. Enligt ett förslag ska sådant stöd kunna utlösas utifrån bedömningar som görs av FN-organen *World Health Organization* (WHO, vid pandemier) och *World Food Programme* (WFP, vid hungerkatastrofer) och fonden finansieras genom skatt på finansiella transaktioner och/eller kryptovalutor.¹¹⁰

Bridgetowninitiativet innehåller flera förslag som ligger i linje med förslagen från civilsamhället, exempelvis vad gäller automatiska skuldlättnader i klimatrelaterade krisituationer, SDR, behovet av förändringar i kreditvärderingsinstitutens arbete, samt krav på förändrade maktrelationer i IMF och Världsbanken. Men förslagen är mindre långtgående och specifika.¹¹¹

Sverige och skuldkrisen

Sverige har vissa fordringar på utvecklingsländer, främst sådana som Exportkreditnämnden, dvs staten, tagit över från svenska exportföretag när köparen inte kunnat betala sina fakturor. Sverige har däremot inte lånat ut pengar direkt till utvecklingsländer på många år, och de svenska fordringarna på utvecklingsländerna är därför jämförelsevis små.

Denna situation kan emellertid komma att ändras, eftersom regeringen vill återinföra lån som ett verktyg inom biståndet. Särskilt på klimatområdet vill regeringen se mer långivning, både i Sveriges bilaterala bistånd och i det multilaterala samarbetet, exempelvis genom den Gröna klimatifonden. I regeringens ställningstaganden saknas en analys av hur långivning skulle påverka mottagarländernas övergripande situation, givet existerande skuldbördor.¹¹²

Det bör ligga i Sveriges intresse att skapa allianser med de hårt skuldtungda länder som idag knyts allt närmare Kina.

Som fordringsägare deltar Sverige i Parisklubben och i *Common Frameworks* arbete. Tjänstepersoner som arbetar med skuldfrågorna på finansdepartementet menar att arbetet med ramverket fungerar bra. Efter en långsam start har förhandlingarna nu börjat leda fram till avtal om omstrukturering av skulder.¹¹³

Sverige och andra länder inom EU, samt USA och andra industriländer har länge motsatt sig förslaget om en permanent skuldhanteringsmekanism inom ramen för FN. De hävdar att de befintliga initiativen är tillräckliga och att skuldfrågan ligger utanför FN:s mandat.

What's in it for Sweden?

En underliggande anledning till att Sverige vill att skuldfrågan även fortsättningsvis hanteras utanför FN-systemet kan vara att västländerna har mindre inflytande i FN än i IMF och Världsbanken.¹¹⁴ Detta är naturligtvis frustrerande för majoriteten av världens länder vars inflytande i IMF och Världsbanken är begränsat.

Kina utmanar de rika västländerna och insisterar på att skulderna ska hanteras i ett mer inkluderande sammanhang, och driver på för att frågan ska hanteras i sammanhang kopplade till G20 (se faktaruta ovan). I låg- och medelinkomstländernas ögon, liksom civilsamhällets, spelar Kina därmed rollen som "good guy". Det är dock osäkert om Kina egentligen är intresserad av att bidra till att skapa globala och inkluderande regelverk som de själva måste förhålla sig till. En möjlighet är att Kina hellre vill förhandla själv, direkt med låntagarländerna, eller samverka i andra sammanhang tillsammans med fordringsägare som Saudiarabien och Brasilien.

Det bör ligga i Sveriges intresse att skapa allianser med de hårt skuldtungda länder som idag knyts allt närmare Kina. Det bör också ligga i Sveriges intresse att staters internationella skulder hanteras i ett globalt och inkluderande sammanhang. Att FN till skillnad från IMF och Världsbanken inte är en fordringsägare och därmed inte har egna intressen i skuldförhandlingar bör kunna ses som en fördel, eftersom det gör FN till en neutral hemvist för en framtida skuldhanteringsmekanism.

Slutligen bör det ligga i Sveriges intresse att utvecklingsländers statsfinanser förbättras, eftersom detta bidrar till en positiv global utveckling och minskar behovet av internationellt bistånd.

5. Skatter

“This Framework Convention is not merely a policy document; it is a beacon of hope for developing countries that have long sought a voice in the shaping of international tax norms.”

Dr. Chola Milambo, ordförande för Afrikanska gruppen i FN¹¹⁵

Skatteintäkter, eller länders ”inhemska offentliga resurser” som det heter i diskussionerna om utvecklingsfinansiering, är den största och viktigaste resursen som stater har för att förverkliga de globala målen. Låg- och medelinkomstländer har mycket låga skatteintäkter, i genomsnitt under 15 procent av BNI¹¹⁶, vilket anses som absolut minimumnivå för att kunna upprätthålla en stat. (Sveriges skattekvot är som jämförelse drygt 40 procent.) Att stora delar av arbetsmarknaden är informell är en viktig anledning till att skatteintäkterna är låga – få länder har betydande inkomstskatter. Moms är enkelt att administrera, men slår oproportionerligt hårt mot människor med låga inkomster, som konsumerar det mesta av sina pengar.

Att betala skatt i de länder där de verkar är multinationella företags mest direkta bidrag till Globala målen i utvecklingsländer inom viktiga områden som utbildning, hälsa, sociala trygghetssystem och utveckling av demokratiska institutioner.

Skattekonkurrens och olika former av skatteflykt

I sin strävan att attrahera investeringar erbjuder länder ofta olika skatteundantag, vilket på ett destruktivt sätt leder till att länder bjuder under varandra, något som enbart multinationella företag tjänar på.

Många multinationella företags skatteflykt och aggressiva skatteplanering gör skatteintäkterna betydligt mindre än vad de borde vara. Omfattningen av skatteflykt och andra former av olagliga kapitalflöden är mycket svårt att beräkna, men 2020 rapporterade FN att afrikanska länder förlorade 89 miljarder dollar årligen på dessa sätt i början av 2010-talet.¹¹⁷ Det är betydligt mer än det officiella utvecklingsbiståndet till Afrika, vilket var 59,4 miljarder dollar 2023.¹¹⁸ Globalt sett uppskattas världens länder förlora 492 miljarder USD i skatteintäkter per år på grund av olika former av undanhållande av skatter.¹¹⁹ Mycket talar för att de afrikanska ekonomierna drabbas oproportionerligt hårt.¹²⁰

En avgörande fråga för länder som vill kunna beskatta internationella företag på ett effektivt sätt är att de behöver veta hur stora vinster som företagen gör inom deras länder. Företag som ingår i internationella koncerner har emellertid stora möjligheter att transferera pengar mellan bolag i samma koncern, och redovisa vinster i bolag som befinner sig i länder med låga skatter, inte sällan olika former av skatteparadis. Det är bakgrunden till att så kallad offentlig land-för-land-rapportering länge har varit ett centralt krav från civilsamhällesorganisationer.¹²¹

Internationellt skattesamarbete – OECD och FN

De senaste åren har det internationella skattesamarbetet tagit flera steg framåt. Inom OECD har det tagits fram en åtgärdsplan för att se till att företag betalar skatt där värdeskapandet sker och för att motverka aggressiv skatteplanering och skatteflykt som urholkar länders skattebaser. Åtgärdsplanen kallas för BEPS-paketet utifrån det engelska begreppet *Base Erosion and Profit Shifting*. BEPS-paketet är en framgång på flera sätt men kritiserats för att det inte lyckades täppa till luckorna i systemet, för bristande insyn i de rika ländernas rapportering och för att utvecklingsländerna inte bjudits in att delta på lika villkor. I den nya fasen av samarbetet, BEPS 2.0, har kretsen av medverkande länder vidgats inom ramen för *Inclusive Framework*, till en grupp som utgörs av 131 länder, såväl hög- som medel- och låginkomstländer.

Samtidigt har en stor grupp utvecklingsländer under många år verkat för att samarbetet på skatteområdet ska stärkas och hanteras inom FN-systemet, där alla länder kan delta på lika villkor. Rapporten från en särskild högnivåpanel som tillsatts av FN, den så kallade FACTI-panelen, utgjorde ett viktigt steg.¹²² FACTI-panelens slutsats var att existerande initiativ inte räcker, och att det finns betydande glapp vad gäller inkludering och genomförande, vilket ett globalt samarbete under FN skulle kunna fylla.¹²³ Även ett förslag till en FN-konvention om skattesamarbete som civilsamhället presenterade 2022 bidrog till processen i FN.¹²⁴ I slutet av 2023 beslöt FN:s generalförsamling, utifrån förslag från den afrikanska gruppen, att inleda förhandlingar om en multilateral FN-konvention för skattefrågor.¹²⁵ I augusti 2024 antogs ett detaljerat mandat för arbetet med den kommande konventionen.¹²⁶

Förhandlingsmandatet anger bland annat att den kommande konventionen ska skapa ramar för ett inkluderande och effektivt samarbete på skatteområdet, ramar som kan möta både dagens och morgondagens utmaningar. Samtidigt bekräftas varje lands suveräna rätt att själv utforma sina skatter. Konventionen kommer att innehålla bindande åtaganden om bland annat åtgärder för att motverka skatteflykt och undanhållande av skatt samt regler om en rättvis fördelning av beskattningsrätt, inklusive beskattningen av multinationella företag. Två tidiga protokoll kommer att förhandlas fram, varav det första ska handla om beskattning i den digitala ekonomin och det andra om förebyggande och lösning av skattetvister. Formerna för förhandlingarna beslutades vid ett förhandlingsmöte i början av februari 2025. Enkel majoritet gäller för vissa beslut, och 2/3 majoritet för andra. Förhandlingarna ska slutföras under 2027.¹²⁷

Eftersom ett bindande skattesamarbete redan förhandlas fram inom FN handlar skattediskussionerna inför FfD4 främst om att stödja och komplettera konventionsprocessen. Detaljerade åtaganden om skatter i FfD skulle snarast kunna skapa förvirring och försena FN-processen. I första utkastet inför FfD4 finns direkta referenser till förhandlingarna om en skattekonvention.¹²⁸

Beskattning av extremt rika individer

Under de senaste åren, i synnerhet efter coronapandemin, har förmögenheterna för ett litet antal extremt rika personer ökat kraftigt, personer som i praktiken betalar en lägre andel av sin inkomst i skatt än andra. Detta har bidragit till att allt fler aktörer efterlyser internationella regler som garanterar att de extremt rika betalar åtminstone något av sin förmögenhet i skatt.¹²⁹

Under Brasiliens ordförandeskap i G20 under 2024 antogs ett förslag om hur extremt förmögna individer rent praktiskt skulle kunna beskattas på ett interna-

tionellt koordinerat sätt. Enligt förslaget som skrivits av den franske ekonomen Gabriel Zucman skulle man enligt huvudscenariot beskatta individer med tillgångar på mer än 1 miljard USD (sammanlagt cirka 3 000 personer) med en skatt på motsvarande 2 procent av tillgångarna.¹³⁰ I deklarationen från G20-mötet i november 2024 säger G20-ländernas ledare att de, med full respekt för den nationella beskattningsrätten, kommer att samarbeta för att säkerställa att extremt rika individer beskattas, och anger några olika sätt som det kan ske på.¹³¹

I första utkastet inför FfD4 föreslås obligatorisk rapportering av extremt rika individers förmögenheter.¹³² Frågan om beskattning av extremt förmögna individer kommer även att förhandlas som en del av den nya skattekonventionen i FN.¹³³

Innovativ klimatfinansiering

I diskussionerna om internationell klimatfinansiering som förs inom ramen för FN:s klimatkonvention har olika former av "innovativa finansieringskällor" diskuterats under många år. Det handlar dels om internationella skatter på utsläpp från internationell flyg- och fartygstrafik, eller skatter på finansiella transaktioner, dels om öronmärkning av intäkter från olika klimatavgifter. Idag finns utrymme i EU:s utsläppshandel för att använda intäkterna av försäljning av utsläppsrätter för klimatändamål, inklusive internationella åtgärder, vilket också sker i begränsad omfattning.¹³⁴

Allt fler aktörer efterlyser internationella regler som garanterar att de extremt rika betalar åtminstone något av sin förmögenhet i skatt.

Vid klimاتمötet COP28 i november 2023 lanserades initiativet *Global Solidarity Levies Task Force: For People and the Planet* under ledning av Barbados, Frankrike och Kenya.¹³⁵ Syftet är att utforska genomförbara och skalbara alternativ för avgifter för att mobilisera resurser för klimat och utveckling. För att stimulera fortsatt diskussion publicerades i januari 2025 en rapport med 16 olika förslag till avgifter på flygtrafik, fartygstrafik, finansiella tjänster, fossila bränslen och koldioxidutsläpp samt skatt på extremt rika individer.¹³⁶

I första utkastet inför FfD4 föreslås att man ska "utforska" möjligheterna att införa innovativa skatter för att mobilisera resurser till hållbar utveckling, inklusive genom "globala solidaritetsavgifter".¹³⁷ Klimatrelaterade skatter kan förhandlas inom ramen för FN:s konvention om skattesamarbete, eftersom det i mandatet finns en möjlighet att förhandla ett protokoll om skattesamarbete angående miljöfrågor.¹³⁸

Sverige och det internationella skattesamarbetet

Sverige stödjer utvecklingsländers uppbyggnad av skattesystem på ett aktivt sätt genom utvecklingssamarbetet. Samtidigt har Sverige vid en rad tillfällen, i princip oavsett regering, motverkat ett brett internationellt samarbete så som det nu förhandlas om i FN.

Sverige var motståndare till offentlig land-för-land-rapportering för multinationella företag när frågan förhandlades i EU.¹³⁹ Sverige röstade även, tillsammans med resten av EU-länderna, mot förslaget om en FN-skattekonvention i slutet av 2023.¹⁴⁰ I de senaste omröstningarna om skattekonventionen, i augusti och november 2024, lade Sverige tillsammans med andra EU-länder däremot ned sin röst.¹⁴¹ Även om Sverige ändrat sin position och nu deltar i FN-förhandlingarna så intar Sverige en roll som förbryllar civilsamhället – genom att till exempel vilja radera formuleringar om länders internationella ansvar för att inte förstöra andra länders skattesystem.¹⁴²

Enligt tjänstepersoner på bland annat finansdepartementet deltar Sverige på ett konstruktivt sätt i förhandlingarna i FN. De två viktigaste positionerna var i slutet av 2024 att skattekonventionen inte ska duplicera det fungerande regelverk som redan finns inom OECD, samt att beslut inom förhandlingarna ska fattas med konsensus. Det har ännu inte gjorts någon analys av i vilken mån ett FN-regelverk skulle kunna innebära materiella fördelar för Sverige i form av ökade skatteintäkter. Sådana analyser kommer att göras först när förhandlingarna har kommit längre.¹⁴³

Såvitt vi känner till har regeringen ingen position i frågan om beskattning av extremt rika individer. Den svenska förmögenhetsskatten avskaffades 2007, och sedan dess tas inte längre uppgifter om förmögenheter med i inkomstdeklarationen. År 2022 föreslog en utredning att det ska inrättas ett register över de svenska hushållens tillgångar och skulder. Riksbanken bejakade förslaget och menade att det skulle ge myndigheterna bättre underlag för viktiga ekonomiskpolitiska beslut, medan en rad aktörer i näringslivet menade att ett register skulle kränka människors integritet och utgöra ett första steg mot återinförande av förmögenhetsskatten. Regeringen beslutade sommaren 2024 att inte gå vidare med förslaget om register.¹⁴⁴

Sverige har under många år varit starkt avvisande till förslag om internationella skatter som ett sätt att mobilisera medel till klimatfinansiering, även om enskilda partier har förespråkat detta.

What's in it for Sweden?

Det är svårt att förstå varför Sverige, som i många andra avseenden varit en varm förespråkare för globalt samarbete och rättvisa, haft en så negativ inställning till internationellt skattesamarbete. Givet att Sverige är ett välfärdssamhälle och vet hur avgörande en fungerande skatteuppbörd är, varför har inte Sveriges regeringar gjort mer för att underlätta för utvecklingsländer att öka sina skatteintäkter?

Just det faktum att den suveräna nationella beskattningsrätten är så avgörande kan ha varit ett motiv till tveksamheten till att ingå internationella avtal. Ett internationellt samarbete skulle i förlängningen kunna innebära att den nationella beskattningsrätten begränsas, kan motiveringen ha varit. Det är oklart om det finns en grund för sådan oro, det finns exempelvis inga förslag om att begränsa den nationella beskattningsrätten.

Företag har – åtminstone på kort sikt – intresse av att betala så lite skatt som möjligt, och stora internationella företag bedriver intensiv lobbying mot ökat skattesamarbete. I den mån regeringen beaktar de stora internationella företagens intresse när svenska positioner fastställs, så kan detta också vara en förklaring till varför Sverige agerat bromskloss i de internationella skattediskussionerna.

Skatteförhandlingar i FN snarare än i OECD ger utvecklingsländer större inflytande, på liknande sätt som skuldhantering inom ramen för FN skulle ge dem större

inflytande än i sammanhang som domineras av långgivare. Beslutsfattandet i skatteförhandlingarna inom FN är också mer transparent och tydligare än i OECD.¹⁴⁵ En flytt från OECD till FN innebär samtidigt att Sveriges relativa inflytande minskar. Som utomstående aktör är det svårt att veta om detta spelar in i praktiken när regeringens positioner slås fast.

Mycket tyder på att Sverige i själva verket har intressen i ett stärkt internationellt skattesamarbete inom FN. Även Sverige påverkas negativt och förlorar skatteintäkter så länge skatteparadis inte regleras. Konkurrensen snedvrids när internationella bolag som verkar i Sverige men beskattas i skatteparadis konkurrerar med lokala företag som beskattas i Sverige. Skattemyndigheter i olika OECD-länder samarbetar mer idag än tidigare, vilket har lett till att stora summor skatt som tidigare har undanhållits myndigheterna nu kommer statskassan till godo. Men undanhållande av skatter är fortfarande ett stort problem för både Sverige och utvecklingsländerna.¹⁴⁶ En skattekonvention under FN skulle vara mer omfattande och ha större möjligheter att motverka skatteparadis – vilket skulle gynna Sverige.

Det faktum att det idag finns skatteparadis även bland EU-medlemmarna gör att det inte självklart ligger i Sveriges intresse att alliera sig med alla andra EU-länder i detta sammanhang. Inom ramen för FN-samarbetet finns möjligheter att tillsammans med andra välfärdsstater bilda allianser med till exempel de afrikanska länderna.¹⁴⁷

Det finns samtidigt en potentiell mål- eller intressekonflikt, där Sveriges intressen skiljer sig från de afrikanska länder som har drivit fram förhandlingarna i FN. Det gäller beskattningen av stora internationella företag som har sina huvudkontor i Sverige. Om en större del av företagens vinster skulle beskattas i andra länder skulle Sverige i praktiken behöva dela med sig av en del av de skatteintäkter de får idag. Det är emellertid osäkert om detta skulle överstiga värdet av de ytterligare intäkter som en effektivare reglering av skatteparadis skulle leda till.

I den mån en skattekonvention inom FN leder till att statsfinanserna förbättras i utvecklingsländer bör en sådan konvention kunna ligga i Sveriges intresse eftersom det skulle gynna den ekonomiska utvecklingen i länderna och minska behovet av internationellt bistånd.

6. Nyttänkande för ett bistånd i kris

Om det fattas beslut som skapar reella skuldlättnader för låg- och medelinkomstländer, och om internationellt skattesamarbete genom FN underlättar för länder att beskatta såväl internationella företag som extremt rika individer, så kommer behovet av internationellt bistånd att minska betydligt.

Men behovet av bistånd försvinner inte. De humanitära behoven är större än någonsin, och en rad sköra stater fortsätter vara beroende av ekonomiskt stöd för att alls kunna fungera. Klimatnödläget förvärras och bakslagen för demokrati och jämställdhet gör det än angelägnare att stötta människor och organisationer som försvarar miljö och mänskliga rättigheter.

Kapitlet om utvecklingssamarbete i det första utkastet inför FfD4 innehåller en rad viktiga formuleringar om åtagandet att avsätta 0,7 procent av BNI i bistånd, om att bättre följa de principer för effektivt utvecklingssamarbete som världens länder antagit och om att länders politik behöver bli mer samstämmig. Samtidigt ser vi kraftiga nedskärningar i biståndet, med USA som det mest dramatiska men långt ifrån enda exemplet, och vi ser hur land efter land utformar biståndet för att nå egna kortsiktiga intressen.

Det finns dock undantag. Australien är ett av få länder som överväger att svara på USA:s akuta stopp för biståndet genom att öka sin biståndsbudget.¹⁴⁸ I Sverige är biståndsviljan fortsatt stor, och en majoritet av riksdagen vill återgå till att avsätta en procent av BNI i årligt bistånd.

Gemensamma investeringar för en hållbar värld

Idag finansierar Sverige och andra länder sina bidrag till en rad internationella samarbeten på exempelvis hälso- och miljöområdena genom biståndsbudgeten, trots att samarbetena gynnar världen som helhet, inklusive Sverige, och inte enbart utvecklingsländer. Även klimatfinansiering, som är ett nytt åtagande vid sidan om biståndet, finansieras av nästan alla länder uteslutande genom biståndsbudgetar. Insatser som inte handlar om biståndets egentliga syfte tränger alltså ut bistånd till det som var tanken för början: fattigdomsbekämpning i länder med små egna ekonomiska resurser.

Det krävs ett nyttänkande för att biståndet till fattigdomsbekämpning och humanitärt stöd ska kunna värnas, samtidigt som arbetet med gemensamma utmaningar som klimatkrisen och pandemier tillförs nya resurser. Världens länder måste samarbeta mer och bättre om vi ska klara de utmaningar som mänskligheten står inför gemensamt. Men hur kan samarbete bli möjligt när så mycket snarare pekar mot mer

konkurrens och konflikter? Och hur ska världens regeringar – finansministrar – kunna prioritera bistånd i en tid när försvarsanslagen ökar allt snabbare?

Samarbeten måste bäras av starka drivkrafter. Det har föreslagits att nya former för internationell samverkan bör utgå ifrån idén om "strategisk ömsesidighet".¹⁴⁹ Strategisk, eftersom samarbetet måste svara mot de inblandade ländernas intressen såväl som deras värderingar. Ömsesidighet, eftersom alla parter i en relation behöver bidra och dra nytta. "Globala offentliga investeringar"¹⁵⁰ är ett förslag till hur världens länder ska kunna samarbeta kring gemensamma utmaningar på sätt som är mer ambitiösa, ömsesidiga och inkluderande än vad traditionella biståndsrelationer är. Idén är att allt samarbete måste utgå ifrån länders *gemensamma intressen*. Förslaget bygger på tre enkla principer: alla ska gynnas av samarbetet, alla ska bidra enligt förmåga och alla ska vara med och bestämma. Det betonas att inte bara regeringar ska delta i beslutsfattandet, utan också andra aktörer ska inkluderas, enligt modell från exempelvis Globala fonden mot hiv, tuberkulos och malaria.

Tanken är inte att dessa mer ömsesidiga samarbeten ska ersätta biståndet, utan att de ska möjliggöra ett växande samarbete kring globala utmaningar, samtidigt som det traditionella biståndet till särskilt utsatta länder värnas. Norska biståndsmyndigheten är inne på dessa idéer när den föreslår att traditionellt bistånd som gynnar specifika utvecklingsländer ska ligga kvar på nuvarande nivå, samtidigt som man synliggör att en del av biståndet i praktiken går till globala investeringar. Den delen föreslås öka gradvis till två procent av BNI.¹⁵¹

Förslaget bygger på tre enkla principer: alla ska gynnas av samarbetet, alla ska bidra enligt förmåga och alla ska vara med och bestämma.

Exakt vad som ska betraktas som gemensamma intressen kan förändras över tid. Närmast till hands ligger sådant som faller inom den strikta definitionen för "globala nyttigheter", som klimatåtgärder och pandemiförebyggande. Mycket talar för att även förekomsten av grundläggande samhällstjänster och social trygghet ska ses som ett gemensamt intresse.¹⁵² Även tillgång till humanitärt stöd är en rättighet som behöver finansieras på ett annat och mer förutsägbart sätt i framtiden.

Framtida samarbeten måste bygga på relationer mellan länder som är mer jämlika än de relationer som präglar biståndet. Allt fler länder vägrar att låta sig styras av stormakter eller givarländer. Med utgångspunkten i principerna att "alla bidrar, gynnas och bestämmer" kan det vara möjligt att mobilisera mer resurser till globala samarbeten, inte minst från övre medelinkomstländer. Dessa har idag betydande resurser men bidrar i mycket begränsad grad till gemensamma internationella samarbeten – kanske för att de befintliga strukturerna ger dem alltför lite inflytande.

FfD4, och inte minst de dramatiska nedskärningarna i biståndet som sker just nu utgör ett viktigt tillfälle för de länder som ser fortsatt internationellt samarbete som den enda vägen framåt att diskutera, och ompröva, formerna för det samarbetet.

Slutnoter: kommentarer och referenser

- 1 Barry Herman (2006), "The Politics of Inclusion in the Monterrey Process" *DESA Working Paper* No. 23 ST/ESA/2006/DWP/23, april. <https://desapublications.un.org/working-papers/politics-inclusion-monterrey-process>
- 2 Ledarna för Brasilien, Sydafrika och Spanien skriver i en gemensam artikel: "Amid creeping unilateralism, the world must reinforce multilateral action to tackle global threats, such as climate change and inequality." Luiz Inácio Lula da Silva, Cyril Ramaphosa och Pedro Sánchez (2025), "Multilateralism can and must deliver", *Al Jazeera*. Debattartikel 6 mars. [Multilateralism can and must deliver | Opinions | Al Jazeera](#)
- 3 ACT Alliance (2024), "Together for Justice: Our Collective Action on Tax Justice". Public statement adopted at the ACT Alliance General Assembly in Indonesia, November 2024. [Microsoft Word – PUB 04 – Our Collective Action on Tax Justice – FINAL](#)
- 4 World Council of Churches (odaterat), "Calls of the Zacchaeus Tax Campaign", webbsida. [Calls of the Zacchaeus Tax Campaign | World Council of Churches](#); World Council of Churches (2024), Letter to President Lula da Silva and other G20 leaders from World Council of Churches, World Communion of Reformed Churches, Lutheran World Federation, World Methodist Council, and Council for World Mission. [NIFEA letter to G20 | World Council of Churches](#); World Council of Churches et al (2025), Statement at the 58th Session of the UN Human Rights Council. <https://oikoumene.org/resources/documents/58th-session-of-the-un-human-rights-council-oral-statement-on-climate-finance-debt-cancellation-and-tax-justice>
- 5 <https://turndebtintohope.caritas.org/>
- 6 Påve Fransiskus (2024), *Hoppet sviker oss inte: Den helige fadern Franciskus bulla som utlyser det ordinarie jubelåret 2025*. Veritas förlag och Stockholms katolska stift. [hoppetsvikerossinte_final.pdf](#)
- 7 ILO (2024), *World Social Protection Report 2024–26: Universal social protection for climate action and a just transition*. <https://www.ilo.org/publications/flagship-reports/world-social-protection-report-2024-26-universal-social-protection-climate>
- 8 Universal Health Coverage Data <https://datatopics.worldbank.org/universal-health-coverage/>
- 9 ILO (2024), *World Social Protection Report 2024–26: Universal social protection for climate action and a just transition*. <https://www.ilo.org/publications/flagship-reports/world-social-protection-report-2024-26-universal-social-protection-climate>
- 10 WHO (2023), *Global Spending on Health: Coping with the Pandemic*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240086746>
- 11 Stephen Kidd et al (2023), *An affordable and feasible pathway to universal security using the principle of universality*. Act Church of Sweden, Action Against Hunger och Development Pathways. <https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/Affordable-and-feasible-pathway-to-universal-social-security.pdf>
- 12 United Nations (2025), First draft: Outcome document of the Fourth International Conference on Financing for Development, 10 mars 2025, paragraferna 8, 22 j) och 47 f). <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2025-03/FFD4%20Outcome%20First%20Draft.pdf>
- 13 Stephen Kidd och Diloá Athias (2020), *Hit and Miss: An assessment of targeting effectiveness in social protection, with additional analysis*. Act Church of Sweden och Development Pathways. <https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/Hit%20and%20Miss%20summary%201506.pdf>; Stephen Kidd, Diloá Athias och Idil Mohamud (2021), *Social registries: a short history of abject failure*. Act Church of Sweden och Development Pathways. [Social registries: a short history of abject failure](#)

- 14 Stephen Kidd et al (2020), *The social contract and the role of universal social security in building trust in government*. Act Church of Sweden och Development Pathways. [https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/Social-Contract-paper-Nov242020FINAL%20\(1\).pdf](https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/Social-Contract-paper-Nov242020FINAL%20(1).pdf)
- 15 Daisy Sibun och Holly Seglah (2024), *Taking stock of progress A compilation of universal social security schemes in low- and middle-income countries*. Development Pathways och Act Church of Sweden. https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/Taking-stock-of-progress_Feb2024.pdf
- 16 I höginkomstländer täcks den typen av skador ofta av försäkringar, men i takt med att skadorna blir större och vanligare blir det svårare att få ersättning. Aftonbladet (2024), "Sex punkter: Så påverkas din hemförsäkring av översvämningarna", 30 juni. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/O8vOGq/hemforsakring-vid-extremvader-och-oversvamningar-sa-paverkas-den-for-dig>
- 17 Act Church of Sweden (2022), *Social Protection and Climate Action: A policy brief*. Act Church of Sweden, Olof Palme International Center, Social Policy Initiative och the Swedish Society for Nature Conservation. [Social protection and climate action November 2022](#)
- 18 Act Church of Sweden (2022), *Social Protection and Climate Action: A policy brief*. Act Church of Sweden, Olof Palme International Center, Social Policy Initiative och the Swedish Society for Nature Conservation. [Social protection and climate action November 2022](#)
- 19 United Nations (1992), *United Nations Framework Convention on Climate Change*, paragraf 3. <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>
- 20 United Nations (1992), *United Nations Framework Convention on Climate Change*, paragraf 3. <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>
- 21 EU och Sverige har hävdad att allt stöd över 0,7% av BNI, dvs det internationella åtagandet om ODA, är additionellt.
- 22 Göran Eklöf (2022), *Swedish and International Climate Finance: Key facts, figures and concerns*. CONCORD Sweden. <https://concord.se/wp-content/uploads/2022/09/swedish-and-international-climate-finance-2022.pdf>
- 23 UNFCCC (2024), Decision -/CMA.6 New collective quantified goal on climate finance [New collective quantified goal on climate finance | UNFCCC](#)
- 24 "...also acknowledges the need for public and grant-based resources and highly concessional finance, particularly for adaptation and responding to loss and damage in developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change and have significant capacity constraints, such as the least developed countries and small island developing States" UNFCCC 2024. Decision -/CMA.6 New collective quantified goal on climate finance, paragraf 14. [New collective quantified goal on climate finance | UNFCCC](#)
- 25 Regeringskansliet (2024), "Sveriges finansieringspaket till COP29", 15 november. [Sveriges finansieringspaket till COP29 – Regeringen.se](#)
- 26 OECD (2024), Preliminary figures on ODA, april. <https://public.flourish.studio/story/2315218/>
- 27 Le Monde (2025), "Trump slashes 90% of USAID contracts, \$60 billion in foreign aid", 27 februari. [Trump slashes 90% of USAID contracts, \\$60 billion in foreign aid](#)
- 28 United Nations (2025) First draft: Outcome document of the Fourth International Conference on Financing for Development, 10 mars 2025. Se särskilt paragraferna 22 h), 27 d), 34, 41 d), 44 a), 47, 49 d). <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2025-03/FFD4%20Outcome%20First%20Draft.pdf>
- 29 Kristin Groth (2024), "Unga i Sudan utan framtidshopp", *Svenska Dagbladet*, 2 december. <https://www.svd.se/a/zAkrOv/egeland-unga-utan-hopp-om-en-framtid-i-sudan>
- 30 Bedömningen kommer från organisationen Debt Justice Norway som har följt den nordisk-baltiska valkretsens agerande sedan ett tjugotal år.
- 31 "Samstämmigheten mellan olika svenska politikområden bör stärkas i syfte att göra den samlade politiken mer utvecklingsfrämjande. Målkonflikter bör tydliggöras och bli föremål för medvetna och övervägda val." Prop. 2002/03:122. *Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling*; "Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför." Prop. 2019/20:188. *Sveriges genomförande av Agenda 2030*.

- 32 Act Svenska kyrkan har tillsammans med andra medlemmar i CONCORD Sverige granskat genomförandet av Sveriges samstämmighetspolitik regelbundet i så kallade Barometrar. Se den senaste rapporten här: [Barometer 2024](#).
- 33 Mariana Mazzucato et al (2024), *Unblocking Climate & Biodiversity Finance: Global Public Investment for Global Missions*. *Global Nation*, sid 18. [Unblocking Climate & Biodiversity Finance : Global Public Investment for Global Missions | UCL Institute for Innovation and Public Purpose – UCL – University College London](#)
- 34 Bridgetown Initiative (odaterat), The Bridgetown Initiative: History, webbsida [History – Bridgetown Initiative](#)
- 35 Cyrila Ramaphosa (2024), "Remarks by President Cyril Ramaphosa at the launch of South Africa's G20 Presidency, GCIS Media Centre, Cape Town", 3 december. <https://www.thepresidency.gov.za/remarks-president-cyril-ramaphosa-launch-south-africas-g20-presidency-gcis-media-centre-cape-town>
- 36 AFP (2025), "Former African leaders launch debt relief drive for poor nations", 27 februari. https://www.france24.com/en/live-news/20250227-former-african-leaders-launch-debt-relief-drive-for-poor-nations?utm_slink=f24.my%2FAyks, African Leaders Debt Relief Initiative (2025), "The Cape Town Declaration". [Statements – African Leaders Debt Relief Initiative](#)
- 37 Julia Conley (2024), "G20 Leaders Reach 'Landmark Commitment' for Global Tax on Ultrarich". *Common Dreams*, 19 november. [G20 Leaders Reach 'Landmark Commitment' for Global Tax on Ultrarich | Common Dreams](#)
- 38 African Union (2023), "UN General Assembly Member States have voted with a majority of 125 in favor of adopting a Convention on International Tax Cooperation", pressmeddelande 22 november. <https://au.int/en/pressreleases/20231122/un-general-assembly-member-states-have-voted-majority-125-favor-adopting>
- 39 Sveriges Radio (2025), "Så vill BRICS+ förändra världsordningen", Förmiddag med Peder Gustafsson, 24 januari. <https://www.sverigesradio.se/avsnitt/sa-vill-brics-forandra-varldsordningen>
- 40 Påve Fransiskus (2024), *Hoppet sviker oss inte: Den helige fadern Franciskus bulla som utlyser det ordinarie jubelåret 2025*. Veritas förlag och Stockholms katolska stift. [hoppetsvikerossinte_final.pdf](#)
- 41 Se förordet till World Bank (2024), *International Debt Report 2024*. [International Debt Report 2024](#)
- 42 Debt data portal <https://data.debtjustice.org.uk/>
- 43 Matthew Martin och David Waddock (2024), *Resolving the Worst Ever Global Debt Crisis: Time for an Ambitious Initiative?* Norweigan Church Aid, [ferdig-time-for-a-nordic-initiative-low-res-ny-september.pdf](#)
- 44 Duncan Miriri och Olivia Kumwenda-Mtambo, (2024), "Explainer: What's next after Kenya withdraws finance bill amid protests?" *Reuters*, 27 juni. [Explainer: What's next after Kenya withdraws finance bill amid protests? | Reuters](#)
- 45 Al Jazeera (2023), "Sri Lanka unions stage strike to protest against IMF bailout plan", 15 mars. [Sri Lanka unions stage strike to protest against IMF bailout plan | News | Al Jazeera](#)
- 46 Thea Sofie Rusten Grastveit (2018), «10 år etter finanskrisen: Vil korthuset falle?». SLUG. 10 år etter finanskrisen: Vil korthuset falle? – SLUG
- 47 David McNair (2024), "How South Africa Can Use Its G20 Presidency to Reduce the Cost of Developing Countries' Debt". *How South Africa Can Use Its G20 Presidency to Reduce the Cost of Developing Countries' Debt | Carnegie Endowment for International Peace*
- 48 Trots att afrikanska länder använde mycket mindre resurser för att skydda sina medborgare genom hälsovård och social trygghet än vad höginkomstländerna gjorde tvingades de låna betydligt mer för att kompensera för kollapsande inkomster. IMF (2021), *Fiscal Monitor Database of Country Fiscal Measures in Response to the COVID-19 Pandemic*. <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Fiscal-Policies-Database-in-Response-to-COVID19>
- 49 World Bank (2024), *International Debt Report 2024*. [International Debt Report 2024](#)

- 50 Särskilt om man jämför med skuldnivån i höginkomstländer: 70% av BNP i Kenya, 69% i Sydafrika, 45% i Nigeria, 35% i Etiopien att jämföra med 155% i Japan, 126% i Italien, 102% i Frankrike, 96% i USA och 92% i Storbritannien. David McNair (2024), "How South Africa Can Use Its G20 Presidency to Reduce the Cost of Developing Countries' Debt". How South Africa Can Use Its G20 Presidency to Reduce the Cost of Developing Countries' Debt | Carnegie Endowment for International Peace
- 51 Amy Dodd och Jorge Rivera (2023, uppdaterad 2025), "The collateral damage of rising interest rates", Deep dive, ONE Data. The collateral damage of rising interest rates – ONE Data & Analysis
- 52 Vikram Nehru Mark Thomas (2008), "The Concept of Odious Debt: Some Considerations" Policy Research Working Paper 4676 World Bank Document; UNCTAD (2007), "The Concept of Odious Debt in Public International Law", Discussion Papers. UNCTAD/OSG/DP/2007/4
- 53 Attiya Waris (2024) UN Independent Expert on foreign debts, other financial obligations and human rights: "Fiscal legitimacy through human rights: a principled approach to financial resource collection and allocation for the realization of human rights". Report of the Independent Expert on the effects of foreign debt and other related international financial obligations of States on the full enjoyment of all human rights, particularly economic, social and cultural rights, A/HRC/55/54. <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc5554-fiscal-legitimacy-through-human-rights-principled-approach>
- 54 Kukah et al (2024), "Heralding a Debt Jubilee in 2025: An Agenda for Africa's Economic Transformation, Restoration, Renewal and Resilience", 27 religiösa ledare från afrikanska länder, 19 juli. Interfaith Africa Religious Leaders "Heralding a Debt Jubilee in 2025" Statement – Jubilee USA Network
- 55 Matthew Martin och David Waddock (2024), *Resolving the Worst Ever Global Debt Crisis: Time for an Ambitious Initiative?* Se fig 5 och 6, sid 21. Norwegian Church Aid, ferdig-time-for-a-nordic-initiative-lowres-ny-september.pdf
- 56 United Nations (2023), "UN Warns of Soaring Global Public Debt: a record \$92 Trillion in 2022 3.3 billion people now live in countries where debt interest payments are greater than expenditure on health or education", pressmeddelande 12 juli. Press Release | UN Warns of Soaring Global Public Debt: a record \$92 Trillion in 2022, 3.3 billion people now live in countries where debt interest payments are greater than expenditure on health or education – United Nations Sustainable Development; UNCTAD (2024), *A world of debt Report 2024: A growing burden to global prosperity*. <https://unctad.org/world-of-debt>
- 57 Matthew Martin et al. (2023), "The Worst Ever Global Debt Crisis. New Data From Debt Service Watch", Development Finance International, October 2023, Debt_Service_Watch_Briefing_Final_Word_EN_O910.pdf
- 58 År 2021 motsvarade skuldbetalningarna i Latinamerika och Karibien 91 procent av totala sociala utgifterna, (utbildning, hälsa och social trygghet). Carola Mejía Silva (2023), *Climate Crisis, Debt and Recovery in a Context of Multiple Crises: A look from a Climate Justice perspective in Latin America and the Caribbean*. Latindadd. CLIMATE-CRISIS-DEBT-AND-RECOVERY-IN-A-CONTEXT-OF-MULTIPLE-CRISES_c.pdf
- 59 IMF (2024), *Operational Guidance Note for IMF Engagement on Social Spending Issues*. <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2024/04/30/Operational-Guidance-Note-for-IMF-Engagement-on-Social-Spending-Issues-548431>
- 60 Oxfam (2023), *IMF Social Spending Floors: A fig leaf for austerity?* <https://policy-practice.oxfam.org/resources/imf-social-spending-floors-a-fig-leaf-for-austerity-621495/>
- 61 Isabel Ortiz och Matthew Cummins (2022), *End Austerity: A Global Report on Budget Cuts and Harmful Social Reforms in 2022–25* Microsoft Word – Austerity Ortiz Cummins FINAL without cover 20 Sept.docx
- 62 AFRODAD (2024), "Maputo Manifesto 2024. Reclaiming Africa's Future Through a Feminist Lens on Debt and Development". Maputo Manifesto– AfCoDD IV.pdf
- 63 IMF (2024) IMF Operational Guidance Note on Program Design and Conditionality, 30 januari. Operational Guidance Note On Program Design and Conditionality
- 64 Eurodad (odaterat), "How are climate and debt interconnected?", webbsida. How are climate and debt interconnected? – Eurodad; Expert Review on Debt, Nature & Climate (2024), The Interim Report of the: Tackling the Vicious Circle. Launch of the Interim Report of the Expert Review on Debt, Nature and Climate

- 65 Jubilee debt campaign (2021), "Lower income countries spend five times more on debt than dealing with climate change", brief 27 oktober. Lower income countries spend five times more on debt than dealing with climate change – Debt Justice
- 66 Action Aid (2023), "The Vicious Cycle: Connections Between the Debt Crisis and Climate Crisis", policy brief. https://actionaid.org/sites/default/files/publications/The_vicious_cycle.pdf
- 67 Department of Climate Change, Government of Vanuatu (odaterat), "Climate Loss & Damage Challenges and Solutions in the Republic of Vanuatu", broschyr. Climate Loss Damage Challenges in Vanuatu.pdf; Government of Vanuatu (2024), "Vanuatu submission on the 2024 Review of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts". 202410081140---Vanuatu submission on WIM Review.pdf
- 68 Oxfam (2024), "Rich countries overestimate the real value of climate finance". Rich countries overstating "true value" of climate finance by up to \$88 billion, says Oxfam | Oxfam International; Kowalzig et al. (2024), "Climate Finance Short-Changed", 2024 Update, Oxfam Methodology note. Climate Finance Short-Changed 2024 update CSNA Estimate Methodology Note.pdf | Använder Box; Casado, I. och Botts, J. (2024), "A program meant to help developing nations fight climate change is funneling billions of dollars back to rich countries" Reuters, Rich nations are earning billions from a pledge to help fix climate
- 69 I paragraf 6 från beslutet i Baku 2024 finns en hänvisning till behovet av åtgärder för att hantera ohållbara skuldbördor: "Reiterates the importance of reforming the multilateral financial architecture and underscores the need to remove barriers and address disincentives faced by developing country Parties in financing climate action, including high costs of capital, limited fiscal space, unsustainable debt levels, high transaction costs and conditionalities for accessing climate finance"; <https://unfccc.int/documents/644460>
- 70 ActionAid (2025), *Who Owes Who? External debts, climate debts and reparations in the Jubilee year*. Who Owes Who? External debts, climate debts and reparations in the Jubilee Year.
- 71 Yunnan Chen, Tom Hart (2025), "Common framework, uncommon challenges: lessons from the post-COVID debt restructuring architecture", Insight ODI Global, 21 februari. Common framework, uncommon challenges: lessons from the post-COVID debt restructuring architecture | ODI: Think change
- 72 Matthew Martin et al (2023), 'The Worst Ever Global Debt Crisis. New Data From Debt Service Watch', Development Finance International, oktober. Debt_Service_Watch_Briefing_Final_Word_EN_0910.pdf
- 73 Tekniskt uttryckt fokuserar förhandlingarna på att hantera akut likviditetsbrist snarare än långsiktig betalningsförmåga (solvens).
- 74 IMF (2023), "IMF Executive Board Approves US\$3 Billion Under the New Extended Fund Facility (EFF) Arrangement for Sri Lanka". <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/03/20/pr2379-imf-executive-board-approves-under-the-new-eff-arrangement-for-sri-lanka>; IMF (2018), "History of Lending Commitments, 2018". <https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr2.aspx?dateIkey=2018-05-31&memberKey1=350>
- 75 Efter år av förhandlingar är det bara ett land, Tchad, som har slutfört ett avtal om skuld-sanering genom Common Framework, och landet misslyckades med att säkra någon meningsfull skuldlättnad efter att dess största privata fordringsägare, Glencore, avbröt förhandlingarna. Debt Justice (2024), "Analysing outcomes from debt restructurings". Restructurings-comparison_15.10.24.pdf
- 76 Harry Deng, (2024), Revisiting the sovereign debt architecture: The Common Framework and considerations for a swift debt relief mechanism: UNU-CPR. <https://unu.edu/cpr/report/revisiting-sovereign-debt-architecture-common-framework-and-considerations-swift-debt>
- 77 I Afrika har Angola, Etiopien, Malawi, Mozambique och Zambia meddelat att de misslyckas att betala sina skulder, och sagt sig behöva förhandla om dem. Sudan och Zimbabwe missar också stora räntebetalningar. Se Matthew Martin och Jo Walker (publiceras i april 2025), *Reducing Inequality in Southern and Eastern Africa*. Act Church of Sweden, Felm, Norwegian Church Aid och Save the Children Norway.
- 78 G20 Italy (odaterat), "The Common Framework for debt treatment beyond the DSSI". <https://www.mef.gov.it/en/G20-Italy/common-framework.html>
- 79 Astrid Iversen (2023), *Intercreditor Equity in Sovereign Debt Restructuring*. Oxford University Press. Intercreditor Equity in Sovereign Debt Restructuring – Astrid Iversen – Oxford University Press

- 80 Maria Finnerty (2024), *Jubilee 2025: The new global debt crisis and its solutions*. CAFOD. <https://www.sciaf.org.uk/resources/743-jubilee-2025-the-new-global-debt-crisis-and-its-solutions#downloads>
- 81 En hedgefond är en oreglerad investeringsstruktur som använder ett brett urval av strategier och finansiella instrument för att uppnå stor avkastning oberoende av marknadsutvecklingen.
- 82 World Bank (2023), "Achieving Comparability of Treatment under the G20's Common Framework". World Bank Document
- 83 Maria Finnerty (2024), *Jubilee 2025: The new global debt crisis and its solutions*. CAFOD. <https://www.sciaf.org.uk/resources/743-jubilee-2025-the-new-global-debt-crisis-and-its-solutions#downloads>
- 84 UNCTAD (2024), *A world of debt, Report 2024: A growing burden to global prosperity*. <https://unctad.org/world-of-debt>
- 85 Moody's Investor Services, Standard and Poor's (S&P), och Fitch Group. Moody's och S&P är baserade i USA och har tillsammans 80 procent av marknaden. Fitch är baserad i Storbritannien och USA.
- 86 Prabesh Luitel, Rosanne Vanpéea och Lieven De Moor (2016), "Pernicious effects: How the credit rating agencies disadvantage emerging markets". *Research in International Business and Finance*, Volume 38, september, sidorna 286–298. *Research in International Business and Finance* | Vol 38, Pages 1–608 (September 2016) | ScienceDirect.com by Elsevier
- 87 UNDP (2023), "Lowering the Cost of Borrowing in Africa – The Role of Sovereign Credit Ratings", policy brief. *LOWERING THE COST OF BORROWING IN AFRICA – The Role of Sovereign Credit Ratings* | United Nations Development Programme
- 88 Argus (2023), "Cop: Colombia demands conditions to end oil output". *Latest market news*, 8 december. [Cop: Colombia demands conditions to end oil output](#) | Latest Market News; Paola Yanguas Parra, Eduardo Posada Perlaza and Megan Darby (2024), "Why the international community should back Colombia's post-fossil fuel plan". Comment, 17 november, *Climate Home News*. Colombia has a post-fossil fuel plan. We should support it; WTW (2023), Understanding the impact of a low carbon transition on Colombia, 3 augusti. [Climate transition delay may cost Colombia \\$88bn finds report – WTW](#); Bloomberg (2023), "How coal giant Colombia is trying to wean its economy off fossil fuels", *Creamer Media's Mining Weekly*. <https://www.mining-weekly.com/article/how-coal-giant-colombia-is-trying-to-wean-its-economy-off-fossil-fuels-2023-12-12>
- 89 Jennifer Forrest (2025), "Credit rating agencies key to unlocking blended finance, says Allianz GI", *Creamer Media's Mining Weekly*, 27 januari. [Credit rating agencies key to unlocking blended finance, says Allianz GI :: Environmental Finance](#)
- 90 Maria Finnerty (2024), *Jubilee 2025: The new global debt crisis and its solutions*. CAFOD. <https://www.sciaf.org.uk/resources/743-jubilee-2025-the-new-global-debt-crisis-and-its-solutions#downloads>
- 91 Att alla privata långgivare inte deltar idag beror på att de inte måste. Att IMF och utvecklingsbanker inte deltar beror på att de i princip inte får skriva ned sina fordringar. Under skuldnedskrivningarna efter 2005 så gjordes dock detta ändå, så det stämmer inte att det är omöjligt. Det finns också goda skäl för att IMF och Världsbankens fortsätter att vara prioriterade fordringsägare som bidrar mindre till skuldlättnader än t ex privata långgivare, eftersom deras räntenivåer är betydligt lägre. Maria Finnerty, 2024, *Jubilee 2025: The new global debt crisis and its solutions*. CAFOD. <https://www.sciaf.org.uk/resources/743-jubilee-2025-the-new-global-debt-crisis-and-its-solutions#downloads>
- 92 "We underline the importance of reforms to existing multilateral processes to facilitate collective action to prevent debt crises, and facilitate debt restructuring and debt relief (...) We decide to: (a) Strengthen the multilateral response to support countries with high and unsustainable debt burdens, with the meaningful participation of the countries concerned and all relevant actors, ensuring an approach that is more effective, orderly, predictable, coordinated, transparent and timely to enable those countries to escape debt overhang and prioritize government expenditure on the achievement of the Sustainable Development Goals;" United Nations (2024), "Pact for the Future, Global Digital Compact and Declaration on Future Generations, Summit of the Future Outcome Documents", paragraf 78. [Pact for the Future – United Nations Summit of the Future | United Nations](#)

- 93 Eurodad (2024), *UN framework convention on sovereign debt: Building a new debt architecture for economic justice*. [UN framework convention on sovereign debt – Eurodad](#)
- 94 Dilmi Wijesekara, Amalie Ramslien Næss och Thea Sofie Rusten Grastveit (2024), *Developing Best Practice Guidelines for Responsible Private Investments in Sovereign Debt Instruments*, Debt Justice Norway. [Best-Practice-Guidelines-Responsible-Private-Investments-Sovereign-Debt-Instruments.pdf](#); European Parliament (2018), "Resolution of on enhancing developing countries' debt sustainability", 17 april. 2016/2241(INI) Texts adopted – Enhancing developing countries' debt sustainability – Tuesday, 17 April 2018
- 95 Eurodad (2024), *Financing Development? An assessment of domestic resource mobilisation, illicit financial flows and debt management*. [01_DRM-report-EN-digital.pdf](#)
- 96 Expert Review on Debt, Nature & Climate (2024), *The Interim Report of the: Tackling the Vicious Circle*. [Tackling the Vicious Circle – The Interim Report of the Expert Review on Debt, Nature and Climate](#); Martín Guzmán och Joseph E. Stiglitz (2024), *The Practice of Sovereign Debt Sustainability Analysis*. Jubilee USA Network and Friedrich Ebert Stiftung. [The_Practice_of_Sovereign_Debt_Sustainability_Analysis.pdf](#)
- 97 Mexiko, Nepal, Norge och Zambia.
- 98 The African Group (2024), "Intervention on Debt and Debt Sustainability Section by the Africa Group 5 December 2024". [xhKHHDWhHwEmz_nyc_en.pdf](#)
- 99 The LDC Group (2024), "Draft Statement to be delivered on behalf of the LDC Group during the Second Preparatory Committee meeting on Financing for Development". [UPHoplvmNfW-_nyc_en.pdf](#)
- 100 Uppgifterna om EU-ländernas agerande kommer från Global Policy Forum (GPF) som är en oberoende watchdog som följer och rapporterar om förhandlingar i FN och andra multilaterala sammanhang. <https://www.globalpolicy.org/>
- 101 Eurodad (2024), *UN framework convention on sovereign debt: Building a new debt architecture for economic justice*. [UN framework convention on sovereign debt – Eurodad](#)
- 102 Martín Guzmán and Joseph E. Stiglitz (2025), "How New York State Lawmakers Can Help Address Debt Crises in the Global South". Initiative for Policy Dialogue, Columbia university och Institute of Global Politics. <https://ipdcolumbia.org/publication/new-report-how-new-york-state-lawmakers-can-help-address-debt-crises-in-the-global-south/>
- 103 Debt Justice UK (2024), "Supporter Briefing". <https://debtjustice.org.uk/wp-content/uploads/2024/08/Supporter-Briefing-Legislative-Ask-Aug-2024-v5-Digital.pdf>
- 104 Civil Society FfD Mechanism (2024), "Submission to FfD4 Elements Paper", 15th October. [Civil Society FfD Mechanism Submission to FfD4 Elements Paper.pdf](#)
- 105 David McNair (2024), "Cost of Capital Commission: A Proposal", Policy Note 4, September. The South African Institute of International Affairs (SAIIA). *Cost of Capital Commission: A Proposal – SAIIA*; David F. Tennant, Marlon R. Tracey, Damien W. King (2020), "Sovereign credit rating: Evidence of bias against poor countries", *The North American Journal of Economics and Finance*, Volume 51, <https://doi.org/10.1016/j.najef.2018.11.006> <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1062940818302158>
- 106 Act Svenska kyrkan (2021), "Internationellt uppdrag till IMF och G20-länderna", nyhet 4 mars. <https://www.svenskakyrkan.se/nyheter/internationellt-uppdrag-till-imf-och-g20-landerna>; Act Svenska kyrkan, Rädda barnen och Diakonia (2021), "Användningen av Sveriges tilldelning av särskilda dragningsrätter", Brev till riksbankschef Stefan Ingves, oktober. [https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/Brev%20Riksbanken%20OSDR%20\(2\).pdf](https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/Brev%20Riksbanken%20OSDR%20(2).pdf); Groeber, C, (2025), "Innovative Use Options for the IMF's Special Drawing Rights: Debunking Common Concerns of German Policymakers", Germanwatch. [Innovative Use Options for the IMF's Special Drawing Rights | Germanwatch e.V.](#)
- 107 United Nations (2025), Zero draft: Outcome document of the Fourth International Conference on Financing for Development (17 januari) Para 38 h) och 54 d–e). <https://financing.desa.un.org/document/ffd4-outcome-document-zero-draft>; United Nations (2025), First draft: Outcome document of the Fourth International Conference on Financing for Development (10 mars) paragraf 31 j och 47 g–j <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2025-03/FFD4%20Outcome%20First%20Draft.pdf>

- 108 World Bank (2024), "How are Countries Trading Debt for Development? A Closer Look at Debt Swaps", Brief 5 december. <https://www.worldbank.org/en/topic/debt/brief/how-are-countries-trading-debt-for-development>; Kate Whiting (2024), "Climate finance: What are debt-for-nature swaps and how can they help countries?" World Economic Forum. <https://www.weforum.org/stories/2024/04/climate-finance-debt-nature-swap/>
- 109 Debt Justice et al. (2024), "Debt Swaps Won't Save Us: The Urgent Need for Debt Cancellation and Grant-Based Climate Finance", Briefing. [Debt-Swaps-Wont-Save-Us-Briefing-2024-v3.pdf](https://www.debtjustice.org/en/latest/publications/briefing-debt-swaps-wont-save-us); "How to make an effective Debt Swap – lessons from the Galápagos", bilaga till Mazzucato, M. et al. 2024. Unblocking Climate and Biodiversity Finance: Global Public Investment for Global Missions, Global Nation, IIPP-UCL, FCCP. https://www.ucl.ac.uk/bartlett/public-purpose/sites/bartlett_public_purpose/files/unblocking_climate_biodiversity_finance_-_global_public_investment_for_global_missions_2024.14.pdf
- 110 Barry Herman (2024), "What Next for Financing Social Protection and Health Services? A Contribution to FfD4 in the Spirit of Monterrey". What Next for Financing Social Protection and Health Services? | Financing for Sustainable Development Office
- 111 <https://www.bridgetown-initiative.org/>
- 112 Utrikesdepartementet (2023), Bistånd för en ny era: Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt <https://www.regeringen.se/rapporter/2023/12/bistand-for-en-ny-era---frihet-egenmakt-och-hallbar-tillvaxt/>; Utrikesdepartementet (2023), "Strategi för Sveriges samarbete med Gröna klimatfonden (GCF) 2023–2026" [230907-svensk-strategi-gcf-2023-2026-regeringsbeslut.pdf](https://www.regeringen.se/rapporter/2023/12/30/30907-svensk-strategi-gcf-2023-2026-regeringsbeslut.pdf)
- 113 Pers komm Pierre Herges, Finansdepartementet, samtal 5 dec 2024.
- 114 Se en analys av argumenten mot att hantera olika ekonomiska frågor inom ramen för FN-systemet: Civil Society FfD Mechanism (2025), "Can Members Drop the Pretense Already on Systemic Issues?", The FfD Chronicle 14 Februari. [Feb 14 PrepCom FfD Chronicle](https://www.civilsocietyffdm.org/2025/02/14/can-members-drop-the-pretense-already-on-systemic-issues/)
- 115 African Union, 2023, "African Group Chair Speaks to the Press on Framework Convention on International Tax, tabled for vote this week at the UN", pressmeddelande 19 november. [African Group Chair Speaks to the Press on "Framework Convention on International Tax, tabled for vote this week at the UN | African Union](https://www.africanunion.org/en/press-releases/2023/11/19/african-group-chair-speaks-to-the-press-on-framework-convention-on-international-tax-tabled-for-vote-this-week-at-the-un)
- 116 IATF (2024) *Financing for Sustainable Development Report*, figur III.A.1 Tax revenue, by country groups, 2000–2020, sid 47. *Financing for Sustainable Development Report 2024 – Security & Sustainability*
- 117 UNCTAD (2020), *Tackling Illicit Financial Flows for Sustainable Development in Africa, Economic Development in Africa Report 2020*, sid 155. https://unctad.org/system/files/official-document/aldcafrica2020_en.pdf
- 118 OECD (2024), OECD's final development finance statistics for 2023. [Final 2023 statistics | Flourish](https://www.oecd.org/en/data/development-finance-statistics/2024/01/final-2023-statistics.html)
- 119 Begreppen "aggressiv skatteplanering", "undanhållande av skatt" och "skatteflykt" visar på ett spektrum av agerande som är mer eller mindre lagligt – vilket också avgörs av hur lagarna är utformade. På engelska uttrycks detta spektrum av begrepp som "tax avoidance", "tax evasion", "tax dodging" och "tax abuse". Uppskattningen om 492 miljarder USD avser "tax abuse" som innefattar "cross-border corporate tax abuse" och "offshore tax abuse". Tax Justice Network (2024), *State of Tax Justice 2024*, <https://taxjustice.net/reports/the-state-of-tax-justice-2024/>
- 120 UNCTAD (2020), *Tackling Illicit Financial Flows for Sustainable Development in Africa, Economic Development in Africa Report 2020*. https://unctad.org/system/files/official-document/aldc-africa2020_en.pdf
- 121 Tax Justice Networks (no date), "Take Back Control of Our Tax Systems: A visual report". <https://taxjustice.net/take-back-control/>
- 122 United Nations, (2021), *Financial Integrity for Sustainable Development: Report of the High Level Panel on International Financial Accountability, Transparency and Integrity for Achieving the 2030 Agenda* (FACTI Panel). [FACTI_Report_ExecSum.pdf](https://www.un.org/en/content/dam/secure/unhcr/refugees/pdf/facti-report-execsum.pdf)
- 123 "A web of existing international instruments and institutions has grown organically over time, responding to a wide variety of interests in the fields of tax cooperation, anti-money-laundering, and anti-corruption. Yet, they leave gaps around inclusion, implementation and enforcement. Moreover, there is no single body tasked with global coordination, allowing incoherence and duplication." (citat ur sammanfattningen). High-Level Panel on International Financial Accountability, Transparency and Integrity for Achieving the 2030 Agenda (FACTI Panel). [FACTI_Report_ExecSum.pdf](https://www.un.org/en/content/dam/secure/unhcr/refugees/pdf/facti-report-execsum.pdf)

- 124 Tove Maria Ryding (2022), *Proposal for a United Nations Convention on Tax*. Eurodad och Global Alliance for Tax Justice. [01_un-tax-convention-final_\(1\).pdf](#)
- 125 Rapport från FN's Generalförsamling, andra utskottet. <https://undocs.org/en/A/78/459/Add.8>
- 126 Rapport från den andra sessionen i ad hoc-kommittén för att utarbeta mandat för en FN-ramkonvention om internationellt skattesamarbete. <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2024-09/2415701E.pdf>
- 127 Global Alliance for Tax Justice, (2025), "GATJ Applauds Countries for Taking Another Step Towards Developing a Global Tax Treaty", uttalande 6 februari, <https://globaltaxjustice.org/news/gatj-applauds-countries/>; Intergovernmental Negotiating Committee on the United Nations Framework Convention on International Tax Cooperation, 2025, Draft decision CRP.9 submitted by the Chair Decision-making on matters of substance A/AC.298/CRP.9 <https://financing.desa.un.org/organizational-session>
- 128 United Nations (2025), First draft: Outcome document of the Fourth International Conference on Financing for Development, 10 mars 2025, paragraf 23 <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2025-03/FFD4%20Outcome%20First%20Draft.pdf>
- 129 UN DESA (2024), "Net Wealth Taxes: How they can help fight inequality and fund sustainable development", UN DESA Policy Brief No 168. [UN DESA Policy Brief No. 168: Net Wealth Taxes: How they can help fight inequality and fund sustainable development | UN DESA Publications](#); Think Equal, Global Citizen and BRICS Policy Center (2024), "The Technical and Political Viability of the Billionaire Tax". [qa_billionaire_tax_viability.pdf](#)
- 130 Gabriel Zucman (2024), "A blueprint for a coordinated minimum effective taxation standard for ultra-high-net-worth individuals", Commissioned by the Brazilian G20 Presidency. [report-g20.pdf](#)
- 131 G20 (2024), "G20 Rio de Janeiro Leaders' Declaration", paragraf 20. <https://g20.org/wp-content/uploads/2024/11/G20-Rio-de-Janeiro-Leaders-Declaration-EN.pdf>
- 132 United Nations (2025), First draft: Outcome document of the Fourth International Conference on Financing for Development, 10 mars 2025, paragraf 23 e) <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2025-03/FFD4%20Outcome%20First%20Draft.pdf>
- 133 Rapport från den andra sessionen i ad hoc-kommittén för att utarbeta mandat för en FN-ramkonvention om internationellt skattesamarbete, Annex 1, paragraf 10(b): <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2024-09/2415701E.pdf>
- 134 Isabel Haase et al (2022), *The use of auctioning revenues from the EU ETS for climate action An analysis based on eight selected case studies*. University of Groningen. [The use of auctioning revenues from the EU ETS for climate action](#)
- 135 Andra medlemmar är Antigua & Barbuda, Colombia, Danmark, Djibouti, Fiji, Marshallöarna, Senegal, Sierra Leone, Somalia, Spanien och Zambia. [About | Global Solidarity Levies Task Force](#)
- 136 Global Solidarity Levies Task Force (2025), "Global Solidarity Levies Task Force: Consultation on straw-man options for solidarity levies". [GSLTF-Consultation-on-straw-man-options-for-solidarity-levies-1.docx](#)
- 137 United Nations (2025), First draft: Outcome document of the Fourth International Conference on Financing for Development, 10 mars 2025, paragraf 23 i). <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2025-03/FFD4%20Outcome%20First%20Draft.pdf>
- 138 Rapport från den andra sessionen i ad hoc-kommittén för att utarbeta mandat för en FN-ramkonvention om internationellt skattesamarbete, Annex 1, paragraf 17(a). <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2024-09/2415701E.pdf>
- 139 Sverige lade vid ett tillfälle in sitt veto, med motivet att frågan handlade om skatt, som ska beslutas med enhällighet. Andra EU-länder menade att frågan handlade om redovisning, vilket inte kräver enhällighet. CONCORD Sweden (2021), *Civil Society Spotlight Report on Sweden's implementation of the 2030 Agenda: Recommendations and review of actions taken ahead of High-level Political Forum 2021*, sid 53. [civil-society-spotlight-report-on-sweden-implementation-of-the-2030-agenda.pdf](#). <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/xPzV7Q/sveriges-veto-om-skatten-en-principfraga>
- 140 United Nations Digital Library, voting data A/RES/78/230, 2023-12-22. [Promotion of inclusive and effective international tax cooperation at the United Nations: resolution / adopted by the General Assembly](#).

- 141 Rapport från den andra sessionen i ad hoc-kommittén för att utarbeta mandat för en FN-ramkonvention om internationellt skattesamarbete, paragraf 40. <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2024-09/2415701E.pdf>; United Nations (2024), "Concluding Its Session, Second Committee Approves 4 Resolutions, 2 Decisions, including Texts on Tax Cooperation, Affordable Energy Access". Meetings Coverage and Press Releases, 27 november. [Concluding Its Session, Second Committee Approves 4 Resolutions, 2 Decisions, including Texts on Tax Cooperation, Affordable Energy Access | Meetings Coverage and Press Releases](#)
- 142 Government Offices of Sweden (2024), "Comments on the Zero Draft Terms of Reference for a United Nations Framework Convention on International Tax Cooperation", sid 4. https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2024-06/Sweden_Inputs_AHC%20Tax_2nd.pdf
- 143 Pers komm Peter Nowén Wirkkala vid finansdepartementet samt med personer på Skatteverket och Sveriges delegation vid OECD.
- 144 Aron Sigblad (2023), "Riksbanken säger ja till förmögenhetsregister", *Finansliv*, 21 april. Riksbanken säger ja till förmögenhetsregister – Finansliv; Anna de Lima Fagerlind (2023), "Bankföreningen vill inte ha förmögenhetsregister", *Finansliv*, 19 april. Bankföreningen vill inte ha förmögenhetsregister – Finansliv; Daniel Jacobs (2024), "Riksbanken: Skapa ett register över svenskarnas skulder", *Dagens PS*, 11 mars. Riksbanken: Skapa ett register över svenskarnas skulder – Dagens PS; Riksbanken (2023), Remissvar om betänkandet En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder (SOU 2022:51), 19 april. Remissvar om betänkandet En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder (SOU 2022:51); Susanna Grufman och Erik Thedéen (2023), "Debatt: Viktigt för svensk ekonomi med bättre data över hushållens tillgångar och skulder", *Dagens Industri* 16 mars. [DEBATT: Viktigt för svensk ekonomi med bättre data över hushållens tillgångar och skulder](#); Finansdepartementet (2024), "Stickprov kan ge bättre kunskap om motståndskraften hos skuldsatta hushåll", pressmeddelande 4 juli. [Stickprov kan ge bättre kunskap om motståndskraften hos skuldsatta hushåll – Regeringen.se](#)
- 145 Tax Justice Network (2025), "Negotiating Tax at the United Nations, An introductory factsheet from an EU perspective", februari. [Negotiating Tax at the United Nations: An introductory factsheet from an EU perspective – Tax Justice Network](#)
- 146 Enligt Tax Justice Network förlorar Sverige motsvarande nästan 50 miljarder kr (4,6 miljarder USD) per år pga företags undanhållande av skatter (corporate tax abuse). Tax Justice Network (2024), *State of Tax Justice 2024*, sid 35. <https://taxjustice.net/reports/the-state-of-tax-justice-2024/>
- 147 Bodo Ellmers och Tove Maria Ryding (2022), "The potential of a UN Tax Convention and a 'Race to the Top Alliance'". Friedrich Ebert Stiftung. <https://ny.fes.de/article/the-potential-of-a-un-tax-convention-and-a-race-to-the-top-alliance>
- 148 Stephen Dziedzic (2025) "Australia weighs whether to boost foreign aid in wake of Trump cuts, amid warning of global uncertainty", *ABC News*, 26 februari. [Australia weighs whether to boost foreign aid in wake of Trump cuts, amid warning of global uncertainty – ABC News](#)
- 149 Mariana Mazzucato et al (2024), *Unblocking Climate & Biodiversity Finance: Global Public Investment for Global Missions*. Global Nation, sid 18. https://www.ucl.ac.uk/bartlett/public-purpose/sites/bartlett_public_purpose/files/unblocking_climate_biodiversity_finance-global_public_investment_for_global_missions_2024.14.pdf
- 150 GPIN (odaterat) "What is GPI", webbsida. [What is GPI – Global Public Investment Network](#)
- 151 Norway Ministry of foreign affairs (2023), *Investing in a common future: A new framework for development policy*. [Investing in a common future](#)
- 152 Gunnel Axelsson Nycander (2023) "GPI for universal social protection", i *Time for Global Public Investment: Leaders and experts rethink sustainable development finance*. Global Public Investment Network. [Time_for_Global_Public_Investment_GPIN.pdf](#)

